

Aluminij

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, januar 2008, številka 1

Nov začetek

Iz vsebine

Časopis družbe Talum
Naslov uredništva: Talum, d.d.
2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103,
e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si
Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
Uredniški odbor: Ivo Ercegović, urednik, Danica Hrnčič
in Lilijana Ditrh, članici, Darko Ferlinc, član,
Srdan Mohorič, član
Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak
Oblikovanje: Darko Ferlinc
Avtor naslovnice: Srdan Mohorič
Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
Tisk: Bezjak tisk, Maribor

- 4 Cilji kakovosti
- 5 Raziskava organizacijske kulture
- 6 Razvoj in investicije
- 7 Rondelice
- 8 Varstvo pri delu
- 9 Podnebne spremembe
- 10 Poročilo iz Alina
- 11 Elektroliza B
- 13 Pri Potočnikih
- 14-17 Intervju
- 18-19 Kultura
- 20 Fotografija meseca
- 21 Kolumna
- 22-23 Reportaža
- 24 Kolumna
- 25 Šport
- 26-27 Fotoreportaža
- 28-29 Zdravje
- 31 Križanka

Nov začetek

IVO ERCEGOVIĆ
GLAVNI UREDNIK

»Gre za raziskavo o slovenskih družbah, po kateri se Talum uvršča više od preostalih sodelujočih proizvodnih podjetij.«

Praznični dnevi so za nami in začinjamo na novo. Začetek nam narekujejo tako narava kot delovni in poslovni proces, ki temeljita na planih za leto 2008. Zato so naše dejavnosti in naša pričakovanja usmerjeni na prihajajoče mesece, saj smo že začeli meriti proizvodne in poslovne rezultate.

V tokratnem Aluminiju bomo govorili o dosedanjih razvojno-investicijskih dosežkih in načrtih za prihodnje ter o ciljih na področju upravljanja kakovosti, ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu. Kljub smelim načrtom pa vrednote Taluma ostajajo enake: odgovorno in kakovostno delo.

Kakšna je v Talumu povezanost med vrednotami, organizacijsko kulturo, vodenjem in uspešnostjo, je pokazala raziskava, ki jo je za Aluminij povzela Lilijana Ditrih. Gre za raziskavo o slovenskih družbah, po kateri se Talum uvršča više od preostalih sodelujočih proizvodnih podjetij.

Med prvimi v Sloveniji smo se dejavno vključili v trgovanje z emisijami toplogrednih plinov in s tem tudi ohranjanje čistega okolja. Svet se zares boji, da se bo Zemlja nevarno ogreela, zato so podnebne spremembe danes najpomembnejša tema. Pred kratkim sta prav o podnebnih spre-

membah potekali dve mednarodni konferenci in o njiju piše Aleksandra Murks. Pripravljeni so novi, zelo jasni časovni in strateški načrti, ki naj bi dali vidne rezultate do leta 2009. Pri vseh mednarodnih sporazumih je bolj pomembno izvajanje, da ti »sporazumi postanejo kri in meso svetovne politike«, kot pravi analitik Jurij Gustinčič. Doslej so namreč samozadostni Američani zavirali vse ukrepe na tem področju in prvi znak, da se stvari spreminjajo, je podelitev Nobelove nagrade Alu Goru, borcu proti globalnemu segrevanju Zemlje, in njegovi skupini. Morda pa je za dosego teh ciljev treba najprej omiliti globalno ohlajanje odnosov med ljudmi.

Prvi letošnji pogovor smo opravili z vodjo DE Rondelice Tomažem Godicljem, ki svoj uspeh in uspeh svoje enote gradi na disciplini pri delu in vključevanju zaposlenih, s katerimi se veliko pogovarja o pomembnih odločitvah. Prvo reportažo je Darko Ferlinc posvetil gasilcem Taluma, ki jih je predstavil tako podrobno, da si je na koncu celo sam zaželel priti v njihove vrste.

Pred nami je eden lepših praznikov, praznik kulture. Talum je verjetno eno od podjetij, ki imajo v Sloveniji največ posluha za umetnost, gotovo pa mo-

ramo zaposleni poskrbeti, da tudi sami v vsakdanjem življenju posvečamo kulturi del svojega časa. »Vsak je po malem umetnik. Človeštvo ustvarja umetnost, ne samo na papirju ali platnu, ampak v vsakem trenutku življenja, tudi ko si dekle vpne rožo v lase ali ko se vam v pogovoru posreči duhovitost,« je povedal priznani pisatelj. Umetnost je ogledalo našega življenja in ni tako oddaljena od nas, kot si mislimo.

V tej smeri je pomenljiv primer Srdana Mohoriča, ki je pred kratkim pripravil prijetno presenečenje na razstavi svojih fotografij. Vedeli smo, da je pri tej umetnosti uspešen, nismo pa pričakovali, da bo toliko lepote našel v aluminiju. Kerbler najde lepoto v človeku, Tonka v zgodbi, Aleksandra v besedi, Lidija v slogu, Darko v oblikovanju, Danilo v vodenju, strugar v natančnosti, livar v procesu ... Tudi strokovnjak ustvarja umetnost, ko pri svojem delu preseže rutino in vnese del duše. To postaja, hote ali nehote, pomemben del našega sveta aluminija. Tudi zaradi tega so zgoraj omenjene vrednote del nas. Zato začnimo novo obdobje s takim odnosom do sebe, okolice in dneva, ki ga živimo, da bomo ustvarjali organizacijsko kulturo v Talumu, ki bo vplivala na delovne in poslovne rezultate.

Namen planiranja

MAG. KARMEN JOŠT

Želja vsakega podjetja je, da živi, raste in se razvija. Rast in razvoj podjetja dosegamo s procesom planiranja oziroma preišljenim usmerjanjem poslovanja podjetja. To je torej odločanje danes s posledicami v prihodnosti.

Tako kot že vrsto let smo tudi za leto 2008 določili cilje poslovanja za področje kakovosti, ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu. Z njimi želimo usmerjati vse funkcije poslovanja, da bi delovale kot učinkovita

celota. Zastavljeni cilji, ki so skladni s politiko za kakovost, ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu, bodo pripomogli k:

- večji usmerjenosti h kupcem,
- boljši kakovosti poslovanja,

- boljšim delovnim razmeram,
- prilagajanju okoljskim zakonodajnim zahtevam ter stalni zavezanosti nenehnim izboljšavam.x

Cilji kakovosti, ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu

Cilji kakovosti za leto 2008:

- v povprečju dobiti manj kot 5 reklamacij za proizvode livarn (drogovi, hlebčki, palice), manj kot 20 reklamacij za rondelice in manj kot 280 ppm dobavljenih neustreznih izparilnikov;
- doseči, da bo kakovostni izmet manj kot 0,5 odstotka;
- imeti manj kot 200 nujnih intervencij vzdrževanja na mesec;
- doseči, da bo delež zamud pri dobavah vhodnih materialov manj kot 3 odstotke;
- imeti najmanj 900 izmen elektrolize C z več kot 35 tonami elektroliznega aluminija, ki vsebuje manj kot 0,09 odstotka železa, elektrolizni aluminij preostalih izmen pa manj kot 0,12 odstotka;
- doseči, da bo reaktivnost CO₂ anod C (ostanek) večja od 90 odstotkov;
- vzpostaviti sistem vodenja kakovosti v DE Ulitki.

Cilji ravnanja z okoljem za obdobje od 2004 do 2010:

- do leta 2010 zmanjšati specifične emisije prahu za 85 odstotkov in plinskih fluoridov za 75 odstotkov glede na leto 2003;
- do leta 2010 zmanjšati specifične emisije toplogrednih plinov, izraženih v ekvivalentih CO₂, za 25 odstotkov glede na leto 2003;
- do leta 2010 zmanjšati masni pretok emisije skupnega organskega ogljika (TOC) v zrak za 45 odstotkov glede na leto 2006;
- do leta 2008 zmanjšati specifične količine odpadkov za 15 odstotkov glede na leto 2003;
- do leta 2010 zagotoviti optimalen sistem ločevanja komunalnih, tehnoloških in padavinskih vod ter ga ustrezno navezati na vodotok oziroma komunalno čistilno napravo;
- vzpostaviti sistem ravnanja z okoljem v DE Ulitki.

Cilji varnosti in zdravja pri delu za leto 2008:

- število poškodb pri delu zmanjšati na največ 22 (pogostost F₂ < 12,8);
- resnost poškodb pri delu zmanjšati na manj kot 25 delovnih dni bolniške odsotnosti na poškodbo (resnost G₁ < 0,32);
- ohraniti bolniške izostanke pod ravni 5 odstotkov;
- zagotoviti vsaj 98,5-odstotno skladnost delovnih naprav, ročnega električnega orodja in privezovalnih elementov;
- doseči, da dnevna izpostavljenost hrupu na delovnem mestu ne bo presegla 84 dB(A);
- zapisati vsaj 500 izrednih in incidentnih dogodkov;
- zagotoviti, da večjih požarov sploh ne bo, število začetnih požarov pa zmanjšati pod 18;
- vzpostaviti sistem varnosti in zdravja pri delu v DE Ulitki.x

Kidričevo, 1. 1. 2008

Predsednik Uprave, mag. Danilo Toplek

Zaupanje sodelavcem in delitev znanja sta naši vrednoti

LILIJANA DITRIH
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Talum je septembra lani sodeloval v prvi slovenski raziskavi *Organizacijska kultura v podjetjih, ki sta jo vodila O.K. Consulting in revija Manager*. Sodelovalo je 32 podjetij, od tega je bilo 16 proizvodnih, preostala pa s področja storitev in informacijske tehnologije. Raziskava je poskušala ugotoviti medsebojno povezanost med vrednotami, organizacijsko kulturo, slogom vodenja in uspešnostjo podjetij. Prilagamo povzetek rezultatov raziskave O.K. Consultinga za Talum.

Talum se s svojimi rezultati uvršča malo nad skupno povprečje rezultatov vseh sodelujočih podjetij in precej višje od drugih proizvodnih podjetij, kar je lepo razvidno iz tabele in grafa.

Vrednote

Temeljni osebni vrednoti in vrednoti Taluma sta zaupanje sodelavcem in delitev znanja, izkušenj in informacij. Na tretjem mestu se kot prevladujoča vrednota pojavlja perfekcionizem. Tako visoka uvrstitev perfekcionizma v

proizvodnih podjetjih je delno povezana z naravo, načinom dela. Na četrtem mestu se kot vrednota v Talumu pojavlja interna tekmovalnost. Posamezniki so sicer v prvi vrsti bolj naklonjeni sodelovanju, partnerstvu, a takoj za njim je interna tekmovalnost. Za manj uspešne zaposlene ni prostora v Talumu! Tako menimo na ravni posameznikov in na ravni podjetja. Najmanj cenjeno je vlaganje v podpoprečno uspešne zaposlene in zadržanje le-teh v podjetju. Med manj ce-

njeni vrednoti spadata tudi ustrežljivost in razmišljanje na svojstven način. Vrednote posameznikov in vrednote Taluma so med seboj usklajene.

Organizacijska kultura

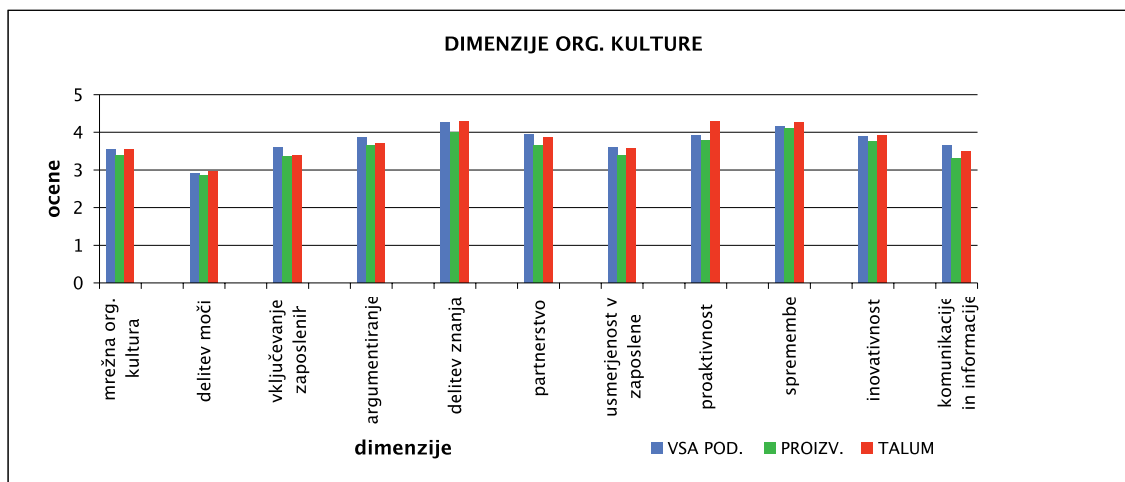
Organizacijska kultura je v proizvodnih podjetjih bolj tradicionalna, manj prilagodljiva kot v drugih podjetjih. To velja tudi za Talum, vendar so njegovi rezultati precej boljši kot rezultati drugih sodelujočih proizvodnih pod-

jetij. Lahko rečemo, da ima Talum delno adaptivno organizacijsko kulturo, kar se kaže predvsem v naši usmerjenosti v prihodnost, prilagajanju spremembam, usmerjenosti v stranke, kupce, v pomenu, ki ga dajemo znanju.

Da je naša organizacijska kultura precej tradicionalna, kaže še vedno zelo močna hierarhična struktura. Večina odločitev se sprejema na vrhu, manjše je vključevanje zaposlenih v pomembne odločitve. Močna hierarhija zmanjšuje odzivnost, kar se kaže v manjši usmerjenosti v zaposlene ter v obstoječih načinih in oblikah informiranja in komuniciranja. Posamezniki si želimo večjega vključevanja v odločanje, za nas pomembna vrednota je argumentiranje, razmišljanje na svojstven način, ki ga pa prevladujoči način komuniciranja ne podpira. Obstoječa organizacijska kultura Taluma je manj usmerjena v inovativnost.

Vodenje

Pri oceni posameznih dimenzij, kompetenc vodenja smo se v Talumu nekoliko slabše odrezali, saj so naši rezultati malenkost slabši od povprečja vseh sodelujočih podjetij. Kot najbolj razvita dimenzija vodenja se pri naših vodjih kaže dajanje osebnega zgleda – vodje se držijo standardov, pravil, zahtev, ki jih postavljajo sodelavcem. Dobri so tudi v osmišljanju dela, saj znajo predstaviti širši kontekst, v katerem delujemo, in skupaj s sodelavci sprejemajo prave usmeritve pri delu. Na področju vodenja imamo v Talumu še veliko priložnosti za izboljšave, predvsem v spodbujanju

različnih mnenj, moči argumentiranja (boljše komuniciranje, pohvale za opravljeno delo, letni razgovori o delu, gradnja medsebojnega spoštovanja, zaupanje med vodji in preostalimi sodelavci), večjem vključevanju zapo-

slenih v procese odločanja in boljšem pretoku informacij, komuniciranju na vseh ravneh v podjetju. Prav slog vodenja in obstoječa organizacijska kultura sta med seboj močno povezana.

Slovenska raziskava o organizacijski kulturi podjetij je kljub nekoliko drugačni metodologiji raziskovanja pokazala enaka področja priložnosti za izboljšave, kot smo jih ugotovili v naši anketi Talum 2007 – organizacijska

klima in zadovoljstvo zaposlenih. Organizacijske kulture ni mogoče spremeniti čez noč, zato moramo biti pri uvajanju sprememb vztrajni in dosledni. x

RAZVOJ

Razvojno-investicijski dosežki leta 2007 dobra osnova za naprej

BRANE KOŽUH

FOTO: SRDAN MOHORIČ,
DARKO FERLINC

Brane Kožuh, vodja Razvoja

Razvoj in raziskave

Razvoj in raziskave so bili lansko leto usmerjeni predvsem v izboljšanje obstoječih proizvodnih procesov, v manjši meri pa tudi v razvoj novih proizvodov. Pomembnejše naloge so na kratko opisane v nadaljevanju.

Zagotavljanje kakovosti drogov in livarskih zlitin

Zahteve kupcev glede razplinjanja taline gredo v smeri nadzora nad kakovostjo taline, kar moramo kot dobavitelji dokazovati z neposrednimi merjenji vodika med litjem, določene

vanjem indeksa gostote in preverbo deleža plinske poroznosti na ulitih proizvodih. Teh zahtev ne moremo več dosegati brez vgraditve pretočnega filtra. Še več, srečujemo se z resnimi reklamacijami kupcev, zato je vgradnja ustreznih filtrov nujna.

Modernizacija linije za široki trak

Namen projekta je posodobiti skoraj dvajset let staro linijo, tudi tako, da bo dosegala boljšo kakovost širokega traku. Zastavljeni cilji so:

- podaljšati čas litja z eno nastavitvijo,
- zmanjšati dimenzijska odstopanja,

- zmanjšati napake zaradi oksidov,
- z montažo stranskih rezalnikov zmanjšati število trganj zaradi stranskih razpok.

Razvoj legiranih rondelic

Osnovni namen projekta je slediti potrebam trga in našim kupcem ponuditi legirane rondelice (AlMn 0,3), ki zaradi višjih mehanskih lastnosti omogočajo 10- do 20-odstotni prihranek pri teži.

Izboljšanje konstrukcije izsekovalnih orodij

Namen projekta je izboljšanje načrtovanja in konstrukcije izsekovalnih oro-

ključnih mest in cevni spojev, ki predstavljajo pri konfencioniranju strošek in so potencialna mesta za netesnost hladilnega sistema.

Razvoj litja za ohišje vztrajnika za kamionske dizelske motorje

Ohišja vztrajnika je del, ki ga imajo vsi dizelski motorji. Ohišja motorjev tovornih vozil se danes najbolj pogosto lijejo po postopku litja v pesek. Namen razvojnega projekta je razvoj litja teh izdelkov po postopku nizkotlačnega litja v kovinsko kokilo.

Razvoj zajema izdelavo koncepta litja, računalniško simulacijo litja, predlog sprememb na izdelku zaradi nove

Rondelice

dij za rondelice v smislu daljše obstojnosti. Cilj je ugotoviti, kako posamezni elementi orodja (debelina plošč, luknja, premer luknje, bombiranost ...) vplivajo na njegovo obstojnost. Rezultat bi naj bil izdelati smernice za konstruiranje izsekovalnih orodij.

Razvoj no-frost izparilnika

Namen projekta je razvoj no-frost izparilnika po tehnologiji roll-bond. Današnji tovrstni izdelki so izključno v cevni izvedbi. Toplotni izmenjevalnik, izdelan po postopku roll-bond, omogoča izvedbo z manjšim številom pri-

tehnologije, izdelavo kokil, izvedbo prototipne proizvodnje ter optimiranje procesa.

Pri novi tehnologiji pričakujemo naslednje rezultate:

- manjšo bruto porabo materiala,
- manjši vpliv na okolje,
- manj dodatne finalizacije,
- boljše mehanske lastnosti izdelka,
- nižjo ceno.

Investicije

Lani je bilo za izvedbo investicij porabljenih 16.859.451 evrov. Največ denarja je bilo namenjenega projektu

Pretaljevanje odpadnega aluminija (5.535.395 evrov) in projektu Ulitki (3.681.175 evrov), kar skupaj predstavlja okrog 55 odstotkov vseh naložbenih sredstev. Preostali denar je bil porabljen za različne naložbe v drugih delovnih enotah.

Pretaljevanje odpadnega aluminija

Ta projekt je zagotovo najpomembnejši za nadaljnji razvoj Taluma, posebej po ustavitvi elektrolize B, saj naj bi s pretaljevanjem nadomestili izpad njenih 35.000 ton aluminija. Lani smo uspešno zagnali novo talilno peč T4, ki je najpomembnejša naprava v sklopu tega projekta. Peč je še vedno v fazi testiranja in iskanja najbolj optimalne-

ga načina pretaljevanja. Sam proces je zelo zahteven, saj je na eni strani treba upoštevati pester odpadni material, ki je na razpolago, na drugi strani pa izpolnjevati prodajne specifikacije naših kupcev.

Veliko dela je bilo opravljenega tudi na napravah za mehansko predelavo odpadnega aluminija, ki vsebuje drobilnik, granulater in separator za ločevanje nekovinskih primesi iz aluminija. Opravljali smo različna testiranja naprav s predelavo različnih vrst odpadnega aluminija.

Sklenjen je bil posel za nabavo čistilne naprave za peči T1 in T2 ter S2 in S3. Napravo trenutno še montirajo.

Proizvodnja ulitkov

V okviru tega projekta smo lansko leto nadaljevali uresničevanje investicij, namen česar je, da čim prej vzpostavimo kolikor toliko normalne razmere za proizvodnjo. Izpostavimo lahko ključne naprave, ki so bile nabavljene in so začele tudi redno obratovati:

- stroj za izdelavo peščenih jeder,
- pet nagibnih livnih strojev,
- stroj za iztresanje jeder,
- peskalni stroj za zunanje peskanje,
- peč s termično obdelavo ulitkov,
- robotska celica za čiščenje ulitkov.

Z naštetimi napravami je bila dosežena proizvodna kapaciteta približno 2000 ton ulitkov na leto. Letos se bodo vla-

ganja v opremo nadaljevala, saj je naš cilj doseči proizvodnjo 3.500 ton ulitkov na leto.

Druge investicije

Druge investicije so bile vezane na povečanje zmogljivosti, dvig kakovosti, vlaganje v varovanje okolja ter skrb za varnost in zdravje zaposlenih. Med večjimi naložbami lahko omenimo obsežna rekonstrukcijska dela na stikališčih transformatorskih postaj TP 6, TP 7 in TP 8, nabavo pretočnih filtrov pri proizvodnji drogov in hlebčkov, dokončanje kopalnic in garderob za zaposlene ter razširitev zaprtega hladilnega sistema.x

RONDELICE

Hitrost litja povečali na maksimum

TOMAŽ GODICELJ
FOTO: JOŽE TURK

Na livnem stroju linije za ozki trak smo 11. decembra 2007 pri šarži 28942 povečali hitrost litja na rekordnih 9,1 m/min. S tem dosežkom smo se izenačili z našim konkurentom Aluminium Rheinfelden, ki je doslej med devetimi evropskimi proizvajalci veljal za najhitrejšega. Rezultat tega izjemnega dosežka je večletno timsko delo na področju optimiranja tehnologije litja, ki je zajemalo spremembe na hladilnem sistemu, uvedbo bakrenega livnega kolesa ter avtomatske kontrole razpok in povečanih hitrosti valjarn in navijalnikov. Večina dejavnosti na področju uvajanja novosti je potekala pod vodstvom vodje obrata Jožeta Turka, ki je z izkušenimi livarji in tehnologom pri vsaki spremembi v

tehnologiji vedno uspešno ugotovil pravilne livne parametre za višjo livno hitrost in zahtevano kakovost odlitega traku.

In kako na zadnji skok hitrosti z 8 na 9 m/min gledajo glavni akterji tega dogodka?

Jože Turk, vodja obrata:

Po večletnem trudu nam je uspelo pripeljati livno hitrost na številko 9,0 m/min, kar je na podobnih strojih, ki imajo premer kolesa 1 m, trenutno maksimum. K temu cilju smo stremeli in se zanj kar nekaj let trudili vsi, ki smo povezani z litjem, od delavcev do vzdrževalcev, ki so pomagali predelovati določene stvari na stroju.

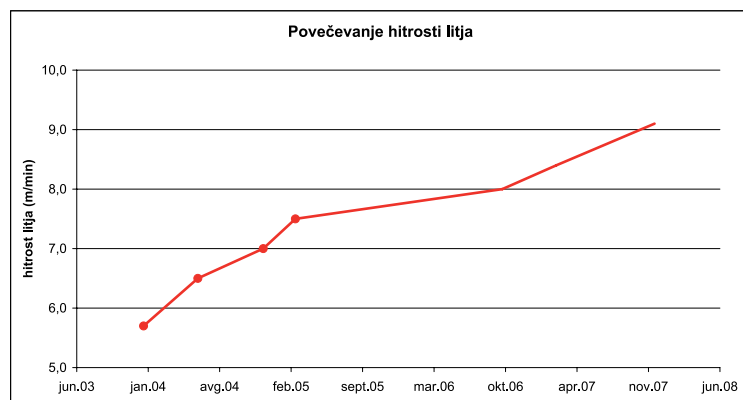
Izkušeni livarji iz Rondelic

Z dvigom hitrosti litja bo mogoče v Talumu odliti do 15 odstotkov aluminijastega traku več in tako se odpirajo možnosti za nadaljnjo širitev proizvodnje.

Ivan Petrovič, livar:

Vesel sem, da sem bil prvi livar, ki je nastavljal hitrost litja na 9,1 m/min. Še

bolj se mi zdi pomembno, da je bila površina traku dobra in brez razpok ali drugih površinskih napak. Še pred nekaj leti smo odlivali s hitrostjo 5,5 m/min. Če bi mi takrat kdo dejal, da je možno odlivati s takšno hitrostjo, kot to počnemo danes, mu verjetno ne bi verjel. Mislim, da je to za nas zelo velik dosežek.x

Varstvo pri delu v letu 2007

IZTOK TRAFELA

Glede na vse delo, opravljeno na področju varnosti in zdravja pri delu v letu 2007, bi lahko leto ocenili kot uspešno, če bi nam uspelo znižati tudi število poškodb in z njimi izgub delovnih dni. Preostali cilji, število začetnih požarov, skladnost delovne opreme ter število incidentnih in izrednih dogodkov, so bili namreč doseženi.

Poškodbe pri delu in na poti na delo

Iz priloženih grafov je razvidno, da se je število poškodb lani povišalo za pet v primerjavi z letom 2006. Lansko leto se je v Talumu pripetilo 31 poškodb pri delu. Zaradi njih je bilo izgubljenih 781 delovnih dni, leto prej pa 757. Na poti na delo oziroma z dela sta se pripetili 2 poškodbi, leta 2006 pa 8. Zaradi teh poškodb je bilo leta 2007 izgubljenih 68 delovnih dni, leta 2006 je bilo takih 177 dni. Skupaj je bilo zaradi poškodb pri delu ter poškodb na poti na delo in z dela lani izgubljenih 849 delovnih dni, leta 2006 pa 934. Cilj varnosti in zdravja pri delu glede resnosti in pogostosti poškodb pri delu ni bil dosežen.

Delovna oprema

Z rednimi pregledi delovne opreme, ročnega električnega orodja in privezovanih elementov je bila dosežena prek 98-odstotna skladnost in s tem dosežen cilj varnosti in zdravja pri delu za leto 2007. Dejavnosti na področju pregledov delovne opreme so bile dodatno usmerjene v pripravo sistema in izvedbo periodičnih pregledov lestev, ki jih je v Talumu kar 95. Avgusta je bil opravljen pregled pasov, vrvi in drugih varnostnih elementov za zagotavljanje varnega dela na višini. Nadaljevali smo tudi preglede plinskih napeljav pri končnih porabnikih. V

skladu z zahtevami zakonodaje potekata pregled lokacij in izdelava elaboratov eksplozijske ogroženosti za posamezne obrate.

Delovno okolje

V poletnih mesecih preteklega leta so bile opravljene meritve delovnega okolja v OE Gradbeno vzdrževanje in Skladišče odpadnega aluminija ter v DE Uliitki in Rondelice (samo hrup na liniji ozkega traku). V skladu s programom varnosti in zdravja pri delu potekajo tudi dejavnosti za zniževanje ravni hrupa v posameznih obratih.

Požarna varnost

Na področju požarne varnosti nam je uspelo znižati število začetnih požarov, in to z 20 požarov leta 2006 na 18 začetnih požarov lani. Z zabeleženim številom začetnih požarov je bil dosežen cilj varnosti in zdravja pri delu za leto 2007.

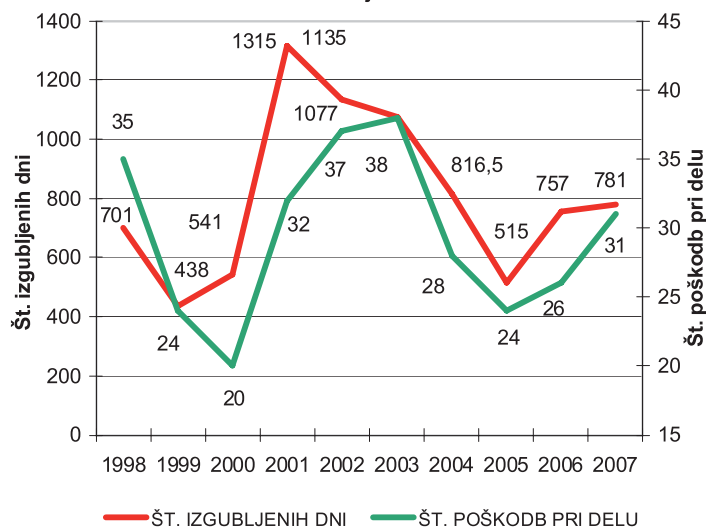
Incidentni in izredni dogodki

Leta 2005 smo začeli spremljati in zapisovati incidentne in izredne dogodke, cilj česar je prepoznavanje in zmanjševanje potencialnih in dejanskih nevarnosti za nastanek poškodb pri delu, vplivov na okolje in požarno varnost. Dejavnosti so se nadaljevale tudi preteklo leto, ko smo zapisali 173 izrednih in 240 incidentnih dogodkov, s čimer je bil dosežen cilj 400 zapisov.

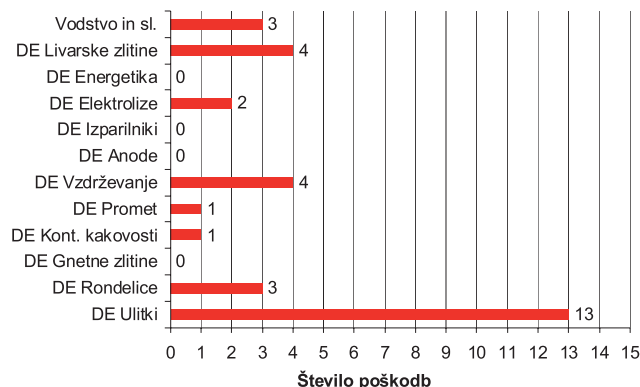
Osebna varovalna oprema

Spremembam v tehnoloških procesih v preteklih letih se prilagajamo tudi z ustrezno osebno varovalno opremo. Naš cilj pri tem je znižanje resnosti in pogostosti poškodb pri delu ter hkrati ureditev celostne podobe podjetja na tem področju. Lani je bilo največ novosti predvsem pri zaščitnih oblačilih, kar je delno vidno tudi v samih

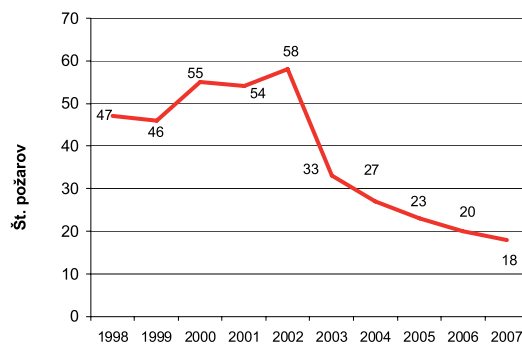
ŠT. POŠKODB PRI DELU IN ŠT. IZGUBLJENIH DNI
Obdobje 1998 do 2007

ŠTEVILO POŠKODB PRI DELU
Leto 2007

ŠTEVILO ZAČETNIH POŽAROV V TALUMU
Obdobje 1998-2007

delovnih enotah. Z rekonstrukcijo sanitarne so bili poleg garderob pridobljeni tudi ustrezni skladiščni prostori za osebno varovalno opremo.

OHSAS 18001

Na osnovi izvedenega vodstvenega pregleda in izvedene zunanje presoje

BVQI-ja lahko ocenimo, da sistem varnosti in zdravja pri delu deluje v skladu z zastavljenimi cilji in programi ter ga lahko opredelimo kot učinkovitega.

Podnebne spremembe: priložnost za razvoj

»Ukrepati moramo odločno, ukrepati moramo zdaj!«

MAG. ALEKSANDRA MURKS
FOTO: STOJAN KERBLER

Na Brdu pri Kranju je 16. novembra 2007 potekala mednarodna konferenca z naslovom Podnebne spremembe: priložnost za razvoj. Konferenca se je udeležilo veliko priznanih strokovnjakov, političnih veljakov in predstavnikov industrije. Eno najpomembnejših sporočil, ki jih je ta konferenca prinesla, je, da podnebne spremembe ne poznajo meja, da jih je treba reševati globalno, in če bomo vsi ukrepali zdaj, bomo ukrepali trajnostno. Konferenca na Brdu je bila nekakšna predpriprava na 13. Konferenco pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, ki je potekala v dneh od 3. do 15. decembra na Baliu. Odločitve, ki so jih sprejeli na Baliu, naj bi skupaj ustvarile takšno pot, po kateri bomo skupaj stopali v varno podnebno prihodnost.

Na konferenci na Brdu je bilo zanimivo slišati, da je industrija storila že veliko na področju zmanjševanja emisij toplogrednih plinov in da so sedaj na vrsti tudi drugi, ki lahko naredijo še marsikaj koristnega v boju proti podnebnim spremembam. Izpostavljena sta bila predvsem promet in človek kot posameznik. Promet je namreč v zadnjem desetletju drastično povečal emisije toplogrednih plinov in to naraščanje se nadaljuje tudi danes. Človek kot posameznik podnebnih sprememb ne dojema kot resen problem, ki lahko ogrozi obstoj prihodnjih generacij. Slovenija je za čas predsedovanja Svetu Evropske unije (začenši s 1. januarjem 2008) energetske-podnebna vprašanja uvrstila med štiri vodilne prioritete. Pomembno je tudi, da ne spregledamo priložnosti, ki jih podnebne spremembe prinašajo go-

spodarstvu. Podjetja, ki so se ali se bodo hitro prilagodila, bodo najbolj umeščena na globalnem trgu nizkoogljčnih tehnologij, dobrin in storitev. Prenos čistih ali nizkoogljčnih tehnologij naj bi potekal med vsemi državami sveta in na vseh ravneh družbe. Trgovanje z emisijami je bilo prikazano kot ena izmed stroškovno učinkovitih možnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Tržni pristop je torej zelo pomemben za znižanje ekonomskih učinkov izvedenih dejavnosti. Če ne izberemo stroškovno učinkovitega pristopa, se stroški lahko tudi podvojijo.

Podnebne spremembe so ekonomski, energetski in okoljski izziv. Zaradi vseh treh izzivov pomenijo tudi nujen izziv. Znano Sternovo poročilo (Nicholas Stern je svetovno znan ekonomist iz Velike Britanije) navaja, da če se lotimo reševanja problemov podnebnih sprememb na stroškovno učinkovit način, nas to stane 1 odstotek BDP (bruto domačega proizvoda), če pa se lotimo reševanja tega problema na stroškovno neučinkovit način ali pa celo ne storimo ničesar, nas to lahko stane 5 do 20 odstotkov BDP. Konferenca na Brdu je velikokrat izpostavila Bali kot eno izmed prelomnic pokjotskega obdobja. Dejstvo, s katerim so se strinjali vsi udeleženci konference, je, da če želimo globalne emisije toplogrednih plinov zmanjšati, moramo ukrepati hitro, drastično in povezovalno. Zanimivi so rezultati letošnjih raziskav Evrobarometra, da je 87 odstotkov državljanov EU zaskrbljenih zaradi podnebnih sprememb in da v Sloveniji ta skrb presega celo 90 odstotkov. Pomemben je tudi rezultat, da 95-odstotna večina Slovencev me-

Čiščenje plinov v elektrizni C

ni, da mora vodilno vlogo pri zmanjševanju globalnega segrevanja odigrati prav EU.

Konferenca na Baliu je resnično prinesla časovni in strateški načrt za pokjotsko obdobje. Konference se je udeležilo približno 11.000 delegatov iz 187 držav celega sveta. Vsi udeleženci so se strinjali, da je nujno treba sprožiti pogajanja v smeri strogega in odločnega mednarodnega sporazuma na področju podnebnih sprememb. Sprejete odločitve vključujejo zelo jasen načrt za rešitev ključnih vpra-

šanj, ki naj bi podala vidne rezultate do leta 2009. Ta vprašanja vključujejo: proces prilagajanja negativnim posledicam podnebnih sprememb (kot so suše in poplave); možnosti in načine zmanjšanja emisij toplogrednih plinov; širši razvoj in uporabo podnebju prijaznih tehnologij (nizkoogljične tehnologije) ter financiranje ukrepov prilagajanja in zmanjševanja. Sklepna pogajanja leta 2009 naj bi zagotovila nov sporazum, ki bi začel veljati leta 2013, ko poteče veljavnost prve faze Kjotskega protokola.

Če ne bomo storili ničesar, bi lahko do konca stoletja povprečna temperatura na svetu narasla za 6 °C in posledice takšnega porasta bi povzročile veliko škodo gospodarstvu, družbi in ekosistemu po celem svetu. Pogodbenice so na konferenci prav tako priznale, da so ukrepi na področju podnebnih sprememb nujno potrebni. Rezultat tega priznanja je bil tudi politični odziv na že dolgo predlagane aktivnosti znanstvenikov.

Talum je v preteklosti storil že veliko pri ohranjanju čistega okolja in s tem

neposredno prispeval k drastičnemu zmanjšanju emisij toplogrednih plinov. Tudi v prihodnje namerava dosledno slediti okoljsko-ekonomsko-energetskim smernicam in trajnostno skrbeti tako za ožjo kot za širšo okolico naše družbe. Upam le, da ne bo spet industrija tista, ki bo morala vložiti veliko naporov v smislu trajnostnega investiranja in nato dobila nagrado, ki bo daleč od spodbud za trajnostno gospodarjenje in bližje kaznovanju za ponovno uspešno delovanje.x

ALIN

Posodobitev programske opreme je v celoti uspela

DARKO VIDOVIČ

FOTO: DARKO VIDOVIČ,
DARKO FERLINC

Neverjetno, kako čas beži! Zdelo se mi je, da sem pred kratkim napisal članek za Aluminij, a »pred kratkim« je bilo – julija 2006. Vmes se je veliko zgodilo, ne tako pompozno, kot smo sicer vajeni, pa vendar v smislu kontinuitete našega dela in dejavnosti.

Konec leta 2006 smo zamenjali programsko opremo za vodenje računovodstva malih podjetij.

Zahtevni projekt nam je uspel kljub časovni »neprimernosti«, saj so se izredno izkazali dobavitelji opreme, služba za informatiko v Talumu in zaposleni v podjetju. Po kratkem usposabljanju smo prepisali vse podatke

s stare opreme na novo in poslovne knjige za leto 2006 zaključili že na novi programski opremi.

Nova programska oprema za vodenje poslovanja podjetij nam omogoča:

- oddaljen pristop zunanjih naročnikov,
- stabilno in zanesljivo delovanje,
- izdelavo standardnih in posebnih poročil,
- elektronski način komuniciranja z zunanjimi ustanovami (DURS, AJ-PES ...),
- spremljanje vrste in količine opravljenega dela za posameznega naročnika,
- spremljanje delovne učinkovitosti.

Darko Vidovič, direktor Alina

Seveda nobena programska oprema, pa naj bo še tako dobra, ne deluje brez »trde« podpore. Našli smo jo kar v hiši – službo za informatiko, ki skrbi za nemoteno delovanje strojne opreme in omrežja, arhiviranje in zaščito.

Del dejavnosti se nanaša na računovodenje, poročanje za naše sestre. Preteklo leto smo na tem področju skupaj s Talumom in hčerinskimi podjetji postavili okvirje za planiranje in nadziranje poslovanja za leto 2008. Opravljenega je bilo kar nekaj dela v sodelovanju s strokovnimi službami Taluma, predvsem s FRS-om, plansko službo in informatiko.

Precej se je dogajalo tudi zunaj tovarniške ograje. Zgodile so se spremembe na Gospodarski zbornici Slovenije – članstvo ni več obvezno. Če smo »pred kratkim« govorili o naših 3.600 konkurentih v Sloveniji, je danes ta številka približno 900. Preostali pa niso izginili, le izstopili so, ker se jim zdi članarina previsoka. Kakšno bo število čez eno leto? Ali ima naše delo smisel? Kup vprašanj in dilem se nam odpira. A odgovor, da naše delo ima smisel, je lažji, če vidiš »skozi«, gledaš v pravi smeri, če najdeš svetlo točko, če se kadi iz dimnika in se počutiš varno.x

Pot v legendo

IVO ERCEGOVIĆ

FOTO: SRDAN MOHORIČ,
IVO ERCEGOVIĆ

Opravili smo še zadnje dejanje – svečano zaprtje elektrolize B. Vse se je dogajalo sredi hale, tam, kjer je bilo še pred kratkim zelo razgibano delovno področje, kjer smo srečevali različne stroje in ljudi. Zbrali smo se ob odru, s katerega se je širila posebna glasba posebne skupine The Stroj Machine, ki se je neverjetno dobro vklopila v celoten ambient. Prisotne je najbolj motila izjemno nizka temperatura in pogrešali smo prej tako motečo vročino ob pečeh.

Glavno vprašanje je, ali je lahko slovo od elektrolize B svečanost ali žalost. In pravi odgovor je – svečanost! Druge rešitve ni, saj če bi še nekaj let podaljševali njeno življenje, bi bil konec še težji.

Predsednik uprave Taluma mag. Danilo Toplek in dr. Zlatko Čuš sta se pred

odrom najprej sestala z vsemi delavci hale B. Predsednik je vsem podaril poseben spominek, ki govori o zgodovini elektrolize. V nagovoru se je zahvalil za korektno delo in vsem zaželel uspeh tudi pri novih izzivih. Glede lepo oblikovanega darila, ki je bilo narejeno iz zadnjega elektroliznega aluminija, pa je rekel: »V trajen spomin dobite košček te hale, ki ga lahko nesete mimo vratarnice, nihče vas ne bo pregledoval.«

Pri nagovoru vsem zbranim je predsednik zelo čustveno poudaril pomen hale B v zgodovini tovarne. Potem sta jo skupaj s Čušem še formalno izklopila iz električnega sistema, kar so glasbeniki pospremili s posebnimi vizualnimi in zvočnimi učinki in tako elektrolizo B pospremili med legende. X

Nagovor predsednika Uprave

Zahvala elektrolizerjem

The Stroj Machine

Povem vam, to so pridni ljudje; vzdržljivi še bolj

Ni ga človeka na svetu, ki ne bi cenil svojega dela, pa naj bo to še tako nepomembno. Kot smo različni ljudje in naši značaji, tako so različna dela, ki jih opravljamo nekateri bolj, drugi spet manj

zavestno in samoiniciativno. Sicer pa delat ne hodimo zgolj zaradi zasluzka; večina nas je, ki delamo z voljo to kar nas veseli. Navsezadnje pa kot družba potrebujemo vse tisto, kar z

prelitega tu notri. Naša pijača so polna tega prahu, vidite kako se kadi proti nam. Kaj moreš, tako je pač delo."

— Zamudi težkih delovnih pogojev, so vam delovno dobo beneficirali?

„Da, sedem, osem let smo se borili, pa smo komaj dosegli skrajšano delovno dobo. Pogledajte moj obraz kakšen je. Vidite moje rdeče izbuljene oči. Precej slabo že vidim zaradi tega dela, pa slihim ne več dobro. Kašljam pa kot kakšen tuberkulozni bolnik. Ja, pozna se, pozna.“

Najtežje delo v elektrolizi imajo kitarji. Ivan Furman je eden med njimi. „Štirje smo v skupini puščev klinov. Delamo v prahu, ropotu, plinu, najbolj pa nas muči vročina. Na tokovodnikih menjavamo anodne kline s pomočjo žerjave. Pri vsem tem pa je treba povedati, da peč obratuje in da je vse skupaj še zelo nevarno, veliko delovnih nesreč se je že pripetilo.“

Če smo že pri elektrolitski peči, ostanimo še za trenutek. Ko nastane v njej dovolj aluminija, so na vrsti črpalci. Njihovo delo nam je predstavil Ludvik Kurež:

„Vroč tekoči aluminij črpamo iz elektrolitske celice in ga v posebnih kalupih pošiljamo v livarno. Aluminij črpamo s posebno cevjo, s pomočjo

stisnjenega zraka. Mislim, da je prav ta del našega opravila najbolj nevaren. Mene je že stalo svoje. Cel obraz mi je ožgalo. Vidite, kako imam zaflakan obraz z drugo kožo. Še dobro, da mi ni vzelo oči.“

Pri vsem tem težačkem in napornem delu pa ne gre brez žerjavista, ki mora biti pri svojem delu še posebej natančen in previden. Žerjavovodja Vinko Klasinc pravi: „Težko se je privaditi na naše delo. Vse moraš smeti v majnem prstu. Pa znake moraš poznati. Mi smo zgoraj, kitarji pa spodaj. Z mahanjem se sporazumevamo. V hali je namreč toliko plina, da dol skorajda ne vidimo, pa še slaba razsvetljava je. Dela pa ne zmanjka. V naši hali je 160 peči, ki jim je treba redno menjavati kline. Moj poklic je bolj nevaren za druge. Enemu sem že stisnil roko, kajub pazljivosti.“

Vidite, le kratek čas smo se pomudili v elektrolizi, pa smo izvedeli veliko zanimivega in novega. Sicer pa je treba vse skupaj videti, slišati, vohati, občutiti, skratka – doživeti. Pa saj vam pravim, zares so močni ti mošje in očetje, ki vse težave prenašajo iz dneva v dan brez kakršnegakoli vihanja nosu. Ponošni so na svoje delo in cenijo ga, bolj kot mi. M. Ozmeč

Kovinar pri opravljanju dela v TGA Kidričevo Foto: S. Kerbler

delom pridobimo.

Zal včasih pozabimo, da so pri različnih delih še bolj različni pogoji dela. Ni vseeno delati v svetli, zračni pisarni, za mizo ali v mračni hali, polni plina, pod temperaturo do 60 stopinj Celzija. Težaško delo je to in izredno naporno. Elektrolizerji v TGA Kidričevo pa ga opravljajo prav tako, morda še bolj zavzeto kot tisti v pisarnah.

Hm, elektrolizerji, boste dejali, kdo pa je to? Tako malo poznamo ta poklic, pa vendar v TGA Kidričevo brez njih ne bi mogli. Povem vam, to so pridni ljudje, krepki, kljub zdelanim obrazom, vzdržljivi še bolj. Z vsakim izmed vas bi jih upal primerjati, ne glede na to kakšno delo opravljate.

Sicer pa, ko že toliko govorimo o njih, ustavimo se za trenutek v hali A, eni od kidričevskih elektroliz. Ropot in spet ropot. Pa sam dim, ko jutranja megla, ko ne vidim pet metrov pred seboj. Ra-ta-ta-a... kot bi spuščal safale iz „maksima“. Sledimo temu ropotu in čez čas pred seboj zagledamo dokaj čuden stroj. Delavec na njem nas seveda ni takoj opazil, čeprav smo do kraja mpeči svoje glasilke. Pa smo ga le priklicali. Stopil je dol in začuden vprašal: „Kaj pa je?“

Nič posebnega, smo odgovorili, le vedeli bi radi, kako pravite temu stroju. „Seveda lahko, prebijač pravimo temu“ nam je odvrnil elektrolizer Feliks Kmetec, si obrisal potno čelo ter nadaljeval:

„Z njim je sicer lahko manevrirati, na zračni pritisk deluje, kot kompresor. S tisto konico tam prebijamo strnjeno skorjo glinice, ki se nabere na vrhu elektrolitskih peči. Je pa hudičevo vroče, saj lahko čutite, kar sije od peči. Kaj mislite, tu je čez 1000 stopinj in če si preblizu peči se lahko opečeš. Pa tu dim, še doma smrdim po tem.“

Kako dolgo že delate v elektrolizi?

„Od 22. avgusta 1956. Veste, veliko smo že pretrpeli v tej hali. Sedaj pozimi še gre nekako. Vsa vrata v halo so na stečaj odprta in prepri vse skupaj malo ohladi. Le poleti ni za vzdržati. Z muko delamo in ogromno znoja je že

Pred leti sem pospravljaj podstrešje v domači hiši in naletel na kup zanimivih starih časopisov. Kar nekaj časa sem preživel na podstrešju, da sem prelistal vse časopise in si jih nekaj tudi shranil. Med njimi je bil Ptujski tednik, v katerem sem našel zanimiv članek o elektrolizi v TGA. Ker sem ljubitelj starin, sem članek shranil v svojo mapo o Talumu in pred kratkim sem ga ponovno prebral. Gre za reportažo novinarja Štajerskega tednika M. Ozmeč o delu v elektrolizi A. Članek je star 30 let, in ker se je pred kratkim ustavila elektroliza B, sem predlagal, da ta članek objavimo v Aluminiju. Skupina študentov metalurgije in materialov iz Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, v kateri sem bil tudi sam, se spominja elektrolize B. Bili smo na ekskurziji v Talumu, kjer so nam hoteli pokazati menjavo anod v tej elektrolizi. Iz varne razdalje smo vsi

vedoželjno opazovali, kako to delo poteka, ko je naenkrat počilo in se stemnilo. V loncu je zaradi vlage nastala eksplozija. S stropa sta se usula ves pepel in prah in v trenutku se je dan spremenil v noč. Ničesar nismo videli, le drug za drugim smo si pomagali proti izhodu. Ko smo se na dnevni svetlobi pogledali, pa se nam je že zdelo smešno. Bili smo črni, kot da bi prišli iz podzemlja, videli so se le zobje in oči. Spoznali smo, kako nevaren je poklic elektrolizerja. Tudi sam sem izkusil delo v elektrolizi. Nekaj let zapored sem opravljal počitniško delo v elektrolizi C. Dela v elektrolizi C in B sicer ne morem primerjati, vsekakor pa se pridružujem mislim novinarja M. Ozmeč, ki je zapisal, da so elektrolizerji pridni ljudje, vzdržljivi pa še bolj. Lepo vas pozdravljam in vam želim srečno v letu 2008.x

Spoštovani Talumovci

STANKO KORES

Ljubezenska zgodba se nadaljuje

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Natanko leto dni je minilo, ko smo vas seznanili z življenjskimi razmerami v družini našega sodelavca Branka Potočnika. Kot veste, sta pred dvema letoma z ženo Danijelo dobila dvojčka, čeprav sta oba težka invalida na vozičkih. Danijela je spastična bolnica od rojstva z diagnozo cerebralne paralize, Branku pa so odpovedale noge zaradi poškodbe hrbtenice, ko je bil star osemnajst let. Rojstvo otrok v teh razmerah in Danijelino preživetje so zdravniki imenovali čudež. V to nas je družina sama prepričala ob prvem obisku lani, zato smo v uradništvu Aluminija čutili dolžnost, da jih spet obiščemo. Naj takoj povem, da se nam je letos ta čudež zdel še večji, kajti Aneja in Timijan sta zrasla.

Že takoj ko vstopiš v njihov dom, opaziš veselje, ki ga izžareva Danijela, in se v trenutku počutiš domače, sproščeno, brez vseh predsodkov. Kjer je sreča, je tudi lepota. Tudi tokrat naju je Danijela dočakala urejena, v obleki živo rdeče barve, tudi copati, pričeska, nakit in celo pašček na uri so se skladali z obleko. Na svojem motor-nem vozičku se spretno premika sem in tja, pri čemer je ne zmoti niti Aneja, ki ji kar skoči v naročje. Ponosni oče

Branko svoj voziček poganja z rokami, v katerih se je – se zdi – zbrala vsa njegova moč. Kar mimogrede je pobral skodelice s polic, pripravil in serviral kavo, dvignil sinčka k sebi in opravil še vse drugo.

Pri obeh se čuti izjemna motivacija, sta fenomen človeške volje in ustvarjalnosti. Moč pa črpa iz medsebojne ljubezni in dejstva, da življenje jemljeta takšno, kot je. Zato v njunih očeh ni opaziti žalosti, značilne za ljudi, ki so v življenju veliko pretrpeli.

Pravita, da dnevi pri njih potekajo tako kot pri drugih družinah. Branko odide v službo, otroka pa odpelje v vrtec babica. Danijela je doma in ima štiri-urno varstvo, ki ji pripada zaradi njene invalidnosti. Ob vikendih so skupaj. »Najtežji trenutki so mimo in smo prava družina. Otrokoma se v celoti posvečava, nikamor še ne potujemo. Dan vedno začnem z glasbo. Ko sta v vrtcu, grem v trgovino, k frizerki ... Ne hodim v Društvo, tudi svojo terapijo sem opustila, sama vadim le toliko, da ne otrdim. Občasno obiskujem sprostivne vaje. Tudi Branko ne gre na košarko, španske nadaljevanke pa le ne zamudi. Vzgoja otrok je za naju najpomembnejša,« pojasni Danijela. Družine ne obiskujejo humanitarne ali zdravstvene organizacije, ne zaradi radovednosti niti ne zato, da bi raziskali ta njihov fenomen. To ju nič ne moti. Ohranjata svoj življenjski slog, ki mu ne manjka humorja, in zanašata se na svoje bližnje, posebej babico. »Ko bom jaz babica, ne bom mogla pomagati vnukom,« pravi Danijela. »Sicer pa ni bistveno, da lahko dvigneš otroka, bolj pomembno je, da mu daš življenjsko usmeritev. Jaz se sploh ne spomnim, kdo me je kot otroka dvigoval,« pravi. In še enkrat več preseneti: »Še več bi jih imela, če bi se rodili triletni.«x

INTERVJU

Pogovarjali smo se s Tomažem Godicljem

Brez urejenosti in reda ni **kakovostne proizvodnje**

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Pred nami je Tomaž Godicelj. Rodil se je v Celju, otroštvo pa je preživel v Šentjanžu nad Štorami. Po diplomi se je zaposlil v bližnji štorski železarni. Aluminij ima svojo moč ali pa so pripomogle srečne okoliščine – žena Ptujčanka in podobno –, da ga je pred devetimi leti pot prinesla v Talum. Spoznali ste ga lahko po prispevkih v Aluminiju, ker je eden naših bolj dejavnih sodelavcev. Čeprav na videz miren, tih, je v resnici zelo komunikativen in sodelovanju na vseh ravneh pripisuje poseben pomen. Zato so njegovi prispevki v Aluminiju premišljeni, informativni in govorijo tudi o kulturi odnosa do dela in delavcev. Načrtovalci kadrov v Talumu so imeli srečno roko, ko so ga imenovali za vodjo DE Rondelice, področja, za katerega sam pravi, da je bilo dobro organizirano že pred njim, dejstvo pa je, da se je po količinski in kakovostni plati v njegovem obdobju še izboljšalo. Tudi ta pogovor kaže njegove značilnosti: kratko, jasno in usmerjeno na ljudi in Talum.

Poskušajmo najprej podrobneje pojasniti, kaj so rondelice.

Rondelice, kot jih poznamo v Talumu, so okrogle ploščice različnih premerov iz čistega aluminija. Uporabljajo se kot vhodna surovina za proizvodnjo aluminijastih tub (farmacija, kozmetika, prehrana) ali aluminijastih doz (kozmetika), v katerih je vsebina pod določenim tlakom (npr. 12 ali 18 bar).

Katere so osnovne faze procesa od tekočega aluminija do izdelka?

Naš obrat delimo na metalurški in predelovalni del. V metalurškem delu

obrata trdi aluminij pretopimo, pripravimo talino, odlijemo in zvaljamo ozki trak. V predelovalnem delu obrata iz ozkega traku izsekamo rondice, jih odžarimo in površinsko obdelamo (peskanje ali vibriranje). S tem jih umetno nahrapamo, torej povzročimo hrupavost, saj je le tako nanje mogoče nanesti mazivo, ki je potrebno za nadaljnjo predelavo v tube ali doze.

»Z večino kupcev imamo zelo korektno odnose in drug drugega spoštujemo. Tudi oni so na trgu tako kot mi in imajo svoje kupce z visokimi zahtevami.«

Kaj se dogaja z našimi izdelki potem, ko zapustijo Talum?

Naše rondelice večinoma pristanejo v državah EU – potujejo do 2.000 km daleč. Po postopku protismernega iztiskovanja (*impact extrusion*) jih predelajo v tube ali doze. Ena takšna proizvodna linija je dolga približno 30 m in sestavljena iz večjega števila

zaporednih operacij. Na začetku vstopajo v stroj rondice, na koncu pa izstopajo pobarvane tube ali doze, ki jih v kartonskih škatlah dobavijo tistim, ki jih polnijo.

Kako se sučejo trenutna količinska razmerja proizvodnje pri nas, v Evropi in morda v svetu?

V Evropi je devet proizvajalcev rondic, ki se med sabo razlikujemo po količinski proizvodnji in strukturi proizvodov. Trenutne potrebe v Evropi so 130 do 140 tisoč ton letno. Lansko leto smo v Talumu proizvedli 20.000 ton, torej pokrivamo približno 15 odstotkov evropskih potreb. Znotraj posameznih skupin proizvodov pokrivamo 30 odstotkov potreb po rondicah za tube, 7 odstotkov potreb po rondicah za doze in približno 80 odstotkov potreb po rondelah za dna nerjavnih posod. Če bi se z drugimi proizvajalci v Evropi primerjali po količinah, si z AWW-jem delimo tretje mesto. Oba proizvajalca, ki s podobno opremo naredita letno več kot mi (Rheinfelden 25.000 ton, Copal 23.000), izdelujeta praktično samo rondice za doze, rondic z luknjo pa ne.

So rondice z luknjo posebnost?

Seveda, z vidika izdelave orodja, izsekovanja in produktivnosti pri izdelavi so zahtevnejši proizvod. To je tudi razlog, da imajo višjo ceno.

Kdaj si se prvič srečal z rondelice?

Leta 1992, v 4. letniku fakultete, leta 1995 pa sem jih prvič videl v živo kot obiskovalec na dnevu odprtih vrat Taluma.

Velika večina mladih strokovnjakov v Talumu je iz njegove bližnje okolice. Ali lahko poveš, od kod prihajaš in ali je tebi ali tvoji družini Talum pomenil kaj posebnega?

Rodil sem se v Celju, otroštvo pa sem preživel v Šentjanžu nad Štorami. To je vas, ki leži v hribih na poti iz Štor proti Celjski koči. O Talumu takrat še nisem razmišljal. Takrat smo bolj razmišljali o železarni, ki je v neposredni bližini mojega rodnega kraja.

»Perspektiva uporabe rondelic v prihodnje ni sporna. Kjer je bilo mogoče, je plastika že izpodrinila aluminij.«

Šolanje, srednja in visoka šola ter prihod v Talum.

Da bi si pridobil dovolj dobre osnove za študij metalurgije, sem se odločil za srednjo kemijsko šolo v Celju. Vmes je bilo še služenje vojske v Srbiji. Med študijem sem izkoristil možnost

opravljanja diplomske naloge v tujini. Tako sem preživel pol leta v Nemčiji, pripravil diplomsko nalogo in se začel učiti nemščine, ki mi še danes pride zelo prav.

V Ljubljani sem preživel pet lepih in zanimivih let. Tam sem spoznal tudi svojo bodočo ženo, Ptujčanko ... V Talumu sem prišel leta 1999, ko je bilo za mano že pet let dela v štorski jeklarni.

»Sam se trudim, da se z vsemi sodelavci čim več pogovarjam. Prepričan sem, da je to pomembno.«

Kakšna dela si v Talumu opravljal doslej?

Najprej sem bil pomočnik vodje DE Rondelice. Moja prva večja naloga je bila uvedba STP-ja, spremljanja tehnoloških parametrov, ki je del poslovnega informacijskega sistema Baan, nato pa so se začeli projekti v okviru MPPAI2 in projekt dvokomorne talilne peči R1.

Kdaj in na osnovi česa so te imenovali za vodjo DE?

Vodja sem postal januarja 2004. Takrat je bila ustanovljena nova Služba za upravljanje s kovinami, zato je Miran Purg postal vodja DE Gnetne zlitine, jaz pa sem napredoval v vodjo DE Rondelice.

Kakšno je bilo takrat stanje v enoti?
Zelo dobro. Proizvedli smo skoraj 12.000 ton rondelic. Investicije iz MPPAI2 so bile zaključene in naprave so delovale. Moram povedati, da je bila večina pogojev za povečevanje proizvodnje izpolnjenih.

Kako si organiziral delo?

Organizacije nisem spreminjal. Zadovoljstva in dela smo nadaljevali v enaki sestavi, saj imajo moji najožji sodelavci dovolj znanja in izkušenj.

Kako so se uresničevale razvojne naloge glede na zahtevano kakovost in količino?

Prve razvojne naloge leta 2004 so bile povezane s povečevanjem hitrosti litja na liniji za ozki trak, saj je bila ta linija ozko grlo v procesu. S takratno hitrostjo 5,7 m/min bi lahko letno izdelali do 13.000 ton rondelic. Danes pa je ta hitrost dosegla že 9 m/min.

Katere investicije šteješ za najpomembnejše v tem času?

Na liniji za ozki trak je bila nabavljena oprema za avtomatsko kontrolo razpoka. To opremo smo uspešno uvedli v proces, kar nam je omogočilo 100-odstotni nadzor nad kakovostjo površine. Ko ozki trak zapušča hladno valjarno s hitrostjo več kot 30 m/min, od operaterjev ni več mogoče pričakovati, da bodo gledali trak in ugotavljali, ali poka ali ne.

Na »rondičnem« delu smo v tem času nabavili peskalni stroj, saj so se količine peskanih rondic z novimi kupci zelo povečale.

Zadnje čase vsako poročilo iz vaše enote govori o rekordih, še leta 2002 je bilo 12.000 ton, predlani 19.000 ton, lani že 20.000 ton, kar je desetkrat več kot leta 1991. Kakovost si vedno povezoval s količino. Kje so končne meje, koliko vam jih narekuje zunanje tržišče?

Vse dejavnosti, povezane s kakovostjo, so posledica zahtev trga, na katerem nastopamo z našimi rondicami. Kupci iz leta v leto zahtevajo višjo kakovost. Vedno bolj se srečujemo z zahtevo po izdelkih z »nič napakami« (zero defect). Glede količin pa smo z 20.000 tonami letno prišli na maksimum.

Kaj to pomeni?

To pomeni, da je za nadaljnjo širitev proizvodnje treba nabaviti dodatno opremo. Linija za ozki trak ni več ozko grlo, zato bomo z novo štanco in žarilno pečjo, ki ju bomo nabavili letos,

povečali proizvodnjo za 10 do 20 odstotkov. Količinska bo maksimalna letna proizvodnja po letošnjih investicijah, pa bo odvisno tudi od strukture proizvodov. Več ko bo rondic za doze, višja bo količinska proizvodnja.

Kako komentiraš eno od študij mag. Vinka Fištravca, v kateri je dokazoval, da je celostnost prodajne ponudbe zagotovila Talumu sloves vodilnega dobavitelja, ki ima 15-odstotni tržni delež na trgu rondic in skoraj 80-odstotni tržni delež pri prodaji rondel v Evropi?

Strinjam se z njim. Kakovost rondic je bila pogoj za to trditev. Velik vpliv imajo še drugi kriteriji, npr. rok dobave, prilagodljivost, plačilni pogoji itd.

Ali lahko opišeš glavne značilnosti naših kupcev?

V Evropi imamo okrog 40 kupcev, največja med njimi sta skupina Alltub in Tubex. Z večino kupcev imamo zelo korektne odnose in drug drugega spoštujemo. Tudi oni so na trgu tako kot mi in imajo svoje kupce z visokimi zahtevami. Se pa najdejo tudi posamezniki, ki presoje in kakšne »sumljive« reklamacije izkoriščajo za pridobivanje informacij s področja tehnologije, ki so lahko koristne za naše konkurente. Pri takšnih je treba biti še posebej previden.

Kakšna je perspektiva uporabe rondelic v prihodnje? Kateri materiali so najbolj konkurenčni aluminiju in ali ga izpodrivajo?

Perspektiva uporabe rondelic v prihodnje ni sporna. Kjer je bilo mogoče,

je plastika že izpodrinila aluminij. Tak primer so tube za zobne kreme; kisik iz zraka namreč ne povzroča težav, če pride v notranjost tube in v stik z vsebino. Pri zdravilih in prehrani pa je aluminij zaradi svojih lastnosti v prednosti.

Tudi naključni opazovalec procesa v vaši enoti dobi občutek, da je delovno okolje urejeno, da vlada disciplina, da so zaposleni prijazni. Kako vam je to uspelo?

Vse te stvari so med seboj tesno povezane in jih gradimo skupaj z vsemi sodelavci v DE. Brez urejenosti in reda ni kakovostne proizvodnje, zato vztrajamo, da se vsi držimo postavljenih standardov. Prijaznost pa je verjetno bolj stvar posameznika. Sam se trudim, da se z vsemi sodelavci čim več pogovarjam. Prepričan sem, da je to pomembno.

»Sicer pa tudi pri nas doma velja pogovor, da moški delajo hiše, ženske pa domove.«

Ali te vodenje enote preveč obremenjuje?

Ne. Vendar moram zaradi tega bolj kot prej skrbeti za svojo psihofizično kondicijo.

Kaj pa sodelovanje z drugimi v Talumu?

Sodelovanje je dobro. Največ sodelujemo s sodelavci iz DE Vzdrževanje, ki skrbijo za dobro stanje naprav, in s sodelavci iz DE Kontrola kakovosti, ki za nas opravljajo različne analize.

Kateri so glavni razlogi za uspehe na prej omenjenih področjih?

Znanje, izkušnje, želja, biti še boljši, timsko delo in čim boljši pretok informacij. Tako se vedno naučimo kaj novega drug od drugega. Saj poznate rek, da je pravočasna informacija prednost.

Koliko globoko je Talum v tvojih mislih, dejanjih in življenjski usmeritvi?

Stalno je prisoten. Vsi moji poklicni in osebni izzivi ter ambicije so povezani s Talumom.

Videl sem tvojo hišo od zunaj, prav lepa je, pa še v zelo prijetnem delu Ptuja. Kakšna je od znotraj – v mislih imam tvojo družino?

Imam dva sinova, Miha ima tri leta, Žiga pa šest. Okrog njiju se vse vrti. Sicer pa tudi pri nas doma velja pregovor, da moški delajo hiše, ženske pa domove.

Kaj te poleg predelave aluminija najbolj zanima in kaj je tisto, kar deliš z družino in prijatelji?

Služba v Talumu mi kljub vodstveni funkciji omogoča še dovolj prostega

časa, ki ga večinoma preživim s svojo družino. Tisto, kar ostane samo zame, pa je povezano z različnimi športi, med katerimi sta nogomet in smučanje v ospredju.

Morda želiš kaj posebnega sporočiti nam vsem?

Če kupujete kečap, majonezo, gorčico ... , kupite tiste v aluminijastih tubah in ne tistih v plastični embalaži (ha, ha).x

Lepota v aluminiju

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: BORIS FARIČ

Že ko smo septembra lani v Aluminiju podrobno predstavili Srdana Mohoriča, je napovedal bolj poglobljeno ukvarjanje s fotografsko umetnostjo, svojo staro ljubeznijo še iz osnovne šole. Niso minili niti trije meseci in že je sredi decembra 2007 v Salonu umetnosti na Ptujju odprl odmevno razstavo s pomenljivim naslovom Planet Aluminij.

Doslej sem imel večkrat možnost videti njegove fotografije, toda pogled na najnovejše mojstrovine »planeta iz aluminija« na velikem formatu in v lepih svetlih prostorih salona mi je za trenutek vzel dih. Kaj pa vidim, sem se vprašal. Kakšno lepoto aluminija nam odkriva! Ne samo jaz, mnogi obisko-

valci so bili presenečeni in navdušeni. Tudi prekaljena likovna kritičarka dr. Marjeta Ciglencečki se je spraševala, kaj vse je zamudila, da Mohoričeve fotografije ni videvala doslej. Razstavo je odprl naš predsednik mag. Danilo Toplek, ki je v nagovoru vidno razpoložen poudaril, da ne more sam ocenjevati slik, vendar so mu zelo všeč. Da ga je strah, je rekel, če jih bo videl kak tujec, bo zaradi njih vztrajal pri nakupu

Taluma. Če bo torej šlo lastništvo Taluma v tuje roke, bomo vedeli, da je krivec med nami.

V svojem nagovoru se je Mišo zahvalil vsem, posebej pronicljivemu organizatorju Darku Ferlincu in seveda svojemu učitelju, enemu največjih mojstrov slovenske fotografije Stojanu Kerblerju. Slednji je Mohoričovo fotografijo predstavil z besedami, ki jih objavljamo v nadaljevanju.x

Avtor s sorodniki

Fotografije Srdana Mohoriča

STOJAN KERBLER
FOTO: BORIS FARIČ

Srdan Mohorič se je rodil 30. maja 1953 na Ptujju. Mladost je preživel na Ptujju v hiši na Muzejskem trgu 1. V osnovni šoli ga je posebno veselila likovna vzgoja, ki jo je poučevala gospa Šebetičeva. Na koncu osnovne šole mu je teta podarila fotoaparatusmena ruske izdelave. V srednji strojni tehnični šoli ga je fotografija še bolj pritegnila in kupil si je fotoaparatusmena Praktika. Fotografiral je sošolce, prijatelje, dogajanje na izletih in drugod. Po končani srednji tehnični šoli je razmišljal celo o likovni akademiji. Od vsega tega razmišljanja mu je ostala ljubezen do lepega, pripoveduje.

V tovarni aluminija v Kidričevem se je zaposlil leta 1974; letos se je upokojil.

V tovarni se je srečal s fotografom Stojanom Kerblerjem. Leta 1976 je skupaj s kolegi ustanovil Foto kino klub DPD Svoboda Ptuj. Srdan Mohorič je postal njegov prvi predsednik, Stojan Kerbler pa mentor. Srdan je predsednik ostal vse do leta 1990, torej ves čas, ko je bil klub najbolj dejaven. Prva naloga kluba je bila, da si uredijo temnico. V njej so potem lahko izdelovali črno-bele fotografije; Srdan je že leta 1976 sam izdelal svoje fotografije. Delovanje v klubu, kjer so se vsak teden srečevali z mentorjem, je pomenilo poglobljeno ukvarjanje s fotografijo.

Njegove prve fotografije, ki jih je uspešno razstavljal, so bili posnetki

kurentovanja. Dinamiko dogajanja je prikazoval z neostrino posnetka, ki je posledica gibanja motiva.

V času, ko je Foto kino klub DPD Svoboda Ptuj vodil Srdan Mohorič, je bil Ptuj eden od uspešnejših središč jugoslovanske fotografije. Vzporedno z rastjo kluba je rasla tudi fotografija Srdana Mohoriča. Že kar na začetku delovanja kluba je uspešno razstavljal na razstavah po Jugoslaviji, uspehe pa je dosegel tudi na vsejugoslovanskih razstavah na Ptuj. Klub je namreč vsako drugo leto organiziral razstavo fotografij, na katero so povabili fotografe iz nekdanje skupne države. Srdan Mohorič je bil nagrajen že na prvi razstavi Ptuj 1978, in to za zbirko fotografij, ki prikazujejo človeka v urbanem okolju (Podhodi). Dve leti pozneje je bil nagrajen za zbirko fotografij Sejem. S to zbirko je na izvirni način prikazal ptujski živinski sejem, kjer se je poglobil v raziskovanje odnosa ljudi do živali.

Sam šteje za svoj največji uspeh na področju razstavne fotografije dodelitev naslova amaterja I. razreda. Naslov

se pridobi z osvojitvijo določenega števila točk na razstavah različnih ravni in s pozitivno oceno zbirke desetih fotografij, ki jo je treba predložiti umetniški komisiji.

Konec osemdesetih let je Srdan Mohorič opustil razstavljanje fotografij. Še vedno je fotografiral, a le za družinski album. Barvne fotografije mu je izdeloval servis.

Ob 50-letnici mu je družina podarila digitalni fotoaparatus. Pred tem je zaradi službenih potreb že obvladoval delo z računalnikom. Digitalni fotoaparatus mu je dal ponovno vzpodbudo za intenzivnejše fotografiranje, seveda tokrat izključno v barvni tehniki.

Srdan Mohorič ima prefinjen občutek za kompozicijo, za razporeditev ravnotežja slike. V slikah, ki so nastajale v zadnjih nekaj letih, išče predvsem lepoto, ne oziraje se na to, ali je to narava ali motiv v tovarni. Sam je odličen organizator. Videti je, da želi svojo eksaktnost v organizaciji prenesti tudi na fotografije. Ni nepomembno, da že od rane mladosti zbira znamke. Tudi

pri tem delu se je izostril njegov občutek za lepoto.

Dejavno sodelovanje pri časopisu Aluminij ga je vzpodbudilo, da se je še bolj zavzeto lotil fotografiranja tovarne. Hkrati je spoznaval, da se lepota skriva v bližnjih posnetkih, in to lepoto nam sedaj tudi predstavlja.

S fotografiranjem aluminija je vedno bolj prehajal v abstraktno sliko, kjer je aluminij samo sredstvo, ne pa namen. Slike so sedaj že takšne, da ni pomembno, kaj je na njih, vsak dejaven gledalec lahko vsako sliko vidi po svoje. Slika je energijsko polna, pripelje nas v neki nov svet, ki je za vsakega gledalca drugačen. Srdan Mohorič nas uči, da je svet na zunaj grd, je pa tudi lep, le da se mu moramo dovolj približati. Avtor nam s podrobnostjo, ki je sami ne opazimo, pokaže to lepoto. S tem nas vpelje v novi svet, ki ga ne poznamo, lahko pa v njem vidimo neko estetsko ugodje; lahko nas tudi napoti na razmišljanje, spomni na preobrazbo sveta, minljivost ipd. Aluminij kot kovina ima veliko možnost recikliranja. Mohoričeve fotogra-

fije nam prikazujejo kratko življenjsko obdobje pri tem obnavljanju.

Digitalna tehnologija omogoča drug način nastajanja slike. Takoj ko nastane, jo lahko vidimo v dovolj veliki velikosti. Pogled na sliko omogoča nadgradnjo naslednje slike, in to vse do rezultata, ki ga – prepričan sem – ne moremo več izboljšati. Prepričan sem tudi, da mora slika nastati v aparatu in ne v temnici oziroma na računalniku. Seveda pa mora biti gledalcu prikazana v največji možni tehnični kakovosti. Tega se večinoma drži tudi Srdan Mohorič.

Nazadnje je Srdan Mohorič začel fotografirati z zavestnim premikom stran od fokusa. Tu je digitalna tehnologija omogočila sproti kontroliranje nastale fotografije, česar nam sicer klasično iskalo ne omogoča. Seveda tudi slike zunaj fokusa pomenijo premik v abstraktno področje, kjer nastajajo nove slike, ki izgubijo povezavo z realnostjo. Začuda so te slike večinoma mehke, prijaznejše.

Srdan Mohorič s predstavljenimi fotografijami polni svoj in naš čustveni svet.x

Otvoritev razstave

Najboljše fotografije tega meseca

Ledeni cvet. Foto: Aleksandra Jelušič.

Cesta. Foto: Aleksandra Jelušič.

Ivje. Foto: Lidija Kosi.

Turska gora. Foto: Lidija Kosi.

Protikadilski zakon. Foto: Zdravko Štumperger.

Sedanji trenutek

ANTONIJA KRAJNC

Pogosto si moram dopovedovati, da imam samo sedanji trenutek in da preteklost ali sedanjost ne pomeni nič. To je kar zahtevno dojeti in je v nasprotju s stališči ega. Za ego velja nasprotno, pomembna sta preteklost in prihodnost – življenje se odmika nazaj ali naprej. Ego nenehno oživlja preteklost in se projicira v prihodnost. Ko je videti, da ego zaznava sedanjost, je ta zaznava daleč od prave realnosti in jo gleda z očmi preteklosti ali prihodnosti.

Sedanji trenutek in zavedanje, da je življenje vsepovsod okrog nas, je ključ za doseganje svobode.

Ljubezen, radost in notranji mir so stanja, ki nam ponujajo občutke povezanosti z življenjem zunaj uma. Izvir radosti je znotraj nas samih, zadovoljstva prihajajo od zunaj. Tisto, kar nam danes ponuja zadovoljstvo, nam navadno za jutri pripravlja bolečino. Po zaužitju mamil in plavanju v oblakih se obvezno pojavijo globoke krize duha in telesa. Odbojnost, sovraštvo, pomilovanje, občutki krivde, depresija, ljubosumje, razdražljivost so različne oblike bolečin, ki jih nosimo v sebi. Večji del bolečin ustvarimo sami, ko um brez nadzora upravlja z našim življenjem, in so v celoti nepotrebne in škodljive. Bolečine, ki jih čutimo, so vedno oblike nezavednega upiranja sedanjemu stanju. Bolj ko verjamemo umu, bolj trpimo. Pomagamo si lahko tako, da sprejmemo sedanji trenutek takšen, kot je, in se osvobodimo egoističnega uma.

Dokler nismo sposobni živeti v sedanjem trenutku, se v našem telesu nabirajo miselne in čustvene bolečine in se nalagajo na že obstoječi kup po-

dobnih težav iz preteklosti. Na tem kupu so bolečine iz otroštva in obdobja odraščanja. Nakopičene bolečine ustvarijo v telesu negativno energijsko polje in se razširjajo v um in po telesu samem. Ustvari se nevidno čustveno bitje, ki živi znotraj nas samih. To čustveno telo boli. So obdobja, ko bolečina spi, in obdobja, ko se sproži. Bolečina lahko spi večino časa, kar devetdeset odstotkov, ali pa je dejavna ves čas.

Nekateri ljudje v celoti živijo s telesom bolečine. Verjetno vsak od nas pozna koga, ki se zelo rad pogovarja o svojih in tujih boleznih, izgubah v preteklosti, čustvenih ali drugih težavah; vse druge teme so jim odveč in jih ne zanimajo. Tudi nepomembni dogodki, misel, spomin ali beseda lahko prebudijo telo bolečine. Nekatera telesa bolečine so neugodna, a še znosna, na primer pri majhnih otrocih, druga so podobna hudobnim, razbijaškimi demonom, so fizično ali čustveno nasilna nad sabo in drugimi. Včasih smo prepričani, da nekoga dobro poznamo, potem pa se nepričakovano soočimo s tujo, grdo osebo in smo navadno zaprepani. Še bolj je pomembno, da vse te spremembe znamo razpoznati v lastnem telesu, hiši, delovnem okolju. Začetek novega leta je pravi čas za nov začetek in vadbo občutkov življenja v sedanjosti. Na roko nam gre tudi to, da je letošnje leto v našem okolju prepoznavno po novih začetkih delovnih procesov. Poskusimo jih prepoznati in se seznaniti z novostmi, začutimo sedanjost in uživajmo v njej. Ne čakajmo na maj.

Pred kratkim sem spet slišala zanimivo zgodbo, ki govori o pomembnem

kralju v Afriki. Ta je imel dobrega prijatelja že iz otroških dni. Kraljev prijatelj je imel navado, da je na vsako situacijo, ki se mu je pripetila v življenju, dejal: »To je dobro.« Nekega dne sta kralj in njegov prijatelj odšla na lov. Prijatelj je kralju pripravil puško. Očitno je moralo biti nekaj narobe, saj je kralju pri streljanju razneslo prst. Po dogodku je prijatelj, tako kot vedno, pripomnil: »To je dobro.« Kralj se s tem ni strinjal in je naročil, da prijatelja zaprejo.

Leto dni pozneje se je kralj ponovno odpravil na lov in je lovil v prepovedanem in nevarnem kraju. Ujeli so ga ljudožerci in zvezanega odpeljali v svojo vas. Začeli so pripravljati ogenj za peko ujetega kralja. Ko so ga potiskali k ognju, so opazili, da mu manjka prst. Ker so bili vraževerni in do tedaj niso pojedli še nobenega človeka, ki ni bil cel, so kralja odvezali in spustili na svobodo.

Ko se je kralj vrnil v palačo, se je takoj spomnil na svojega prijatelja. Bil mu je hudo, ker ga je poslal v zapor. Nemudoma se je napolil k njemu in mu povedal celo zgodbo. Razložil mu je, da mu je žal, da ga je poslal v zapor, in da se zaveda, da ni ravnal kot prijatelj.

»To je dobro,« je rekel prijatelj.

»Kaj je dobrega v tem, da sem poslal prijatelja za leto dni v zapor?« je povprašal kralj.

Prijatelj je odgovoril: »Če ne bi bil v zaporu, bi bil s teboj!«

Situacije, v katerih se znajdemo, morda res ne delujejo vedno rožnato, a je odvisno, iz katerega zornega kota gledamo nanje.x

»Začetek novega leta je pravi čas za nov začetek in vadbo občutkov življenja v sedanjosti.«

Gasilci

DARKO FERLINC

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Ne vem več natanko, kdaj je bilo. Zdi se mi, da lani poleti ali pa zgodaj jeseni. Pripeljal sem iz ovinka na koncu Tovarniške ceste in nadaljeval vožnjo proti naselju, ko mi je naproti pridrvel avtomobil z zavijajočo sireno in vrtečimi se modrimi lučmi. Upočasnili sem vožnjo in se, kljub temu da je sirena tulila proti meni, umaknil na rob ceste. Gasilci. Ustavili so se pri baru A tri, ker je tam gorel parkiran avtomobil. Neki star AX. Naslednji dan sem izvedel, da sta ga že pred gasilsko intervencijo hotela pogasiti neki nekdanji policist in še nekdo, ki sta z gasilnim aparatom v roki brizgala CO₂ v prahu ali peno kar po pokrovu motorja. In v šali je bilo povedano, da sta hotela avto le malo »našamponirati«. Talumovi gasilci so stvar vzeli v svoje roke in pogasili avto.

Sam sem počasi nadaljeval vožnjo proti tovarni. V temi sem pred seboj zagledal neko stvar, ki je ležala sredi ceste. Zapeljal sem mimo in se ustavil nekaj metrov naprej. Pogledal sem v vzvratno ogledalo, da se kdo ne bi od zadaj zaletel vame, in zapeljal vzvratno do ležečega predmeta. Kar s sedeža sem ga pobral. Bila je gasilska kapa. Taka iz blaga, ki spada k delovni uniformi. Nekdo jo je v naglici izgubil. In ker smo že takrat razmišljali o tem, da bomo naredili reportažo s Talumovimi gasilci, sem sklenil, da kapo vrnem, ko se bo to zgodilo. Upam, da zaradi izgubljene kape ni trpela akcijska sposobnost naših gasilcev.

Prostovoljno gasilsko društvo Tovarne glinice in aluminija je bilo torej ustanovljeno leta 1947. Ustanovila ga

Gasilstvo v Talumu je sestavljeno iz dveh delov, poklicne skupine, ki šteje 10 gasilcev, in prostovoljnega gasilskega društva Talum Kidričevo, v katerem deluje 80 ljudi. Poklicno skupino vodi Drago Hertiš, poveljnik prostovoljcev pa je Jožef Murata, sicer poklicni gasilec v Vargas-Alu. Njegov sedanji predsednik je Matevž Mohorko.

Zelo pomembno je poudariti, da gasilci, poleg še nekaterih drugih skupin v Talumu, spadajo med tradicionalne skupine, ki so danes vse po vrsti povezane v društva.

Gasilstvo je bilo v tovarni ustanovljeno leta 1947. Ustanovitelji so bili: Milan Mojzer, Marjan Berlič, Anton Kokol, Stane Tonejc in Andrija Toplek.

Prostovoljno gasilsko društvo Talum je povezano v Gasilsko zvezo Kidričevo. Področje njihove odgovornosti, torej njihov požarni okoliš, zajema tovarno Talum in vse druge družbe, ki delujejo znotraj tovarniške ograje, naselja Kidričevo, Njiverce in Strnišče ter vas Kungota pri Ptujju.

je v predstavitvi omenjena skupina takratnih zaposlenih, ki so se zaradi malodane vsakodnevnih požarov začeli zavedati, kako pomembna bi bila požarna varnost tovarne, ki so jo takrat šele gradili. Prvi predsednik društva je postal Stane Tonejc, poveljnik enote pa Andrija Toplek. Časi so bili za vse težki. Tudi za gasilce. Gorelo je tako rekoč vsak dan, predvsem zaradi uporabe parnih lokomotiv, ki so svoje iskre razmetavale ob tirih. Ti pa so se raztezali med gozdovi in grmovjem skoraj vsej tovarni. Okoli leta 1958 so dobili prvo 800-litrsko brizgalno Rosenbauer. Prosili pa so tudi za kolesa, da jim na intervencije po tovarni ne bi bilo treba hoditi peš. Šlo je namreč za hitrost.

Želja po avtomobilu se jim je izpolnila šele leta 1964 (takrat so se imenovali

Industrijsko gasilsko društvo TGA), ko so vsi veseli in ponosni dobili prvo kombinirano vozilo – samodejno brizgalno TAM 4600, hkrati pa še drugo baterijo, novo zaščitno opremo in uniforme, razmišljali pa so že tudi o nabavi društvenega prapora. Takrat je gasilec v TGA poveljeval Andrija Toplek, oče predsednika Uprave, ki je to funkcijo opravljal vse do leta 1970. V tistih časih je velikokrat gorelo. In požari so bili drugačni. V šestdesetih letih so gorele cele vasi. V Mihovcih je tako požar uničil 20 s slamo kritih hiš. Gorelo je tudi v Lovrencu, v Apačah, Župečji vasi, pogosto pa tudi v tovarni.

Pogovarjal sem se s predsednikom PGD Talum Matevžem Mohorkom in njegovim poveljnikom Jožefom Murato. Povedala sta, da gasilstvo spada v domeno družbe za fizično in elektronsko varovanje Vargas-Al, d. o. o., Kidričevo, ki je v stoodstotni lasti Taluma. To pomeni, da ga praktično financira Talum. Ker pa so člani GZ Kidričevo, dobijo nekaj malega sredstev tudi od občine.

Poklicni del gasilske ekipe skrbi za preventivo v tovarni. Objekte opremlja z gasilnimi aparati, preverja hidrantna omrežja in opremlja prostore s požarnovarnostnimi načrti.

Da bi človek postal poklicni gasilec, potrebuje V. stopnjo strokovne usposobljenosti, ponavadi strojne smeri, in šestmesečno šolanje za gasilca na Igu pri Ljubljani.

Za članstvo v prostovoljnem gasilskem društvu pa mora izpolnjevati kriterije iz Statuta Prostovoljnega gasilskega društva Talum Kidričevo. Statut predvideva, da lahko postane član PDG vsak, ki se želi ukvarjati z gasilstvom. Članstvo je prostovoljno. Podati pa mora pristopno izjavo, s katero se zaveže, da bo deloval skladno s statutom in Kodeksom prostovoljnega gasilca ter da bo plačeval članarino. Edina ovira za sprejem je pravnomočna obsodba za kaznivo dejanje zoper življenje, telo in premoženje.

Vedno se mi je zdelo zanimivo vprašanje, ali si gasilec želi velikega požara, naravne nesreče, ujme, skratka nečesa, kjer bi se lahko izkazal. Pa da bi potem dobil pohvalo ali celo medaljo. Nekateri so celo sami povzročali požare, samo da so jih potem lahko

gasili. Podobno je tudi z vojaki. Poveljnik Murata zelo trezno odgovarja, da si tega lahko želijo le tisti, ki pri celi stvari ne nosijo nobene odgovornosti. Če pa moraš intervencijo organizirati in stati za svojimi odločitvami, si česa takega ne moreš želeli. Vsaka napačna reakcija ali odločitev lahko povzroči poškodbo ali celo smrt udeleženca v akciji. Gasilca. Sicer je lepo slišati o požrtvovalnosti gasilcev pri gašenju, reševanju in drugih akcijah, posebej če gre za tvoje. Vendar je resnici na ljubo le treba zapisati, da gasilce raje vidimo na gasilskih veselicah ali paradah kot pri resničnem gašenju, reševanju ali odpravljanju škode.

Tudi v Sloveniji smo bili priče polemike, ali so gasilci po vaseh sploh po-

Prvi poveljnik Andrija Toplek

trebni. Da bi bilo bolje, če bi imeli samo poklicne gasilce. Tako pa ima vsaka vas svoje gasilsko društvo in zato mora imeti svoj gasilski dom, pa svoj avtomobil, pa brizgalno, pa uniforme ... In to seveda stane. Veliko stane. Toda taka razmišljanja so se hitro razblinila, ko s(m)o ugotovili, da gasilci po vaseh predstavljajo morda edino povezavo ljudi s kulturo in družabnim življenjem. Ne vem. Meni se zdi, da je tako prav.

Predsednik in poveljnik se najbolj spominjata neurja, ki je pred dvema letoma divjalo po Kidričevem in okolici. Vsi se še spomnimo podrtih dreves, blata, neprehodnih in neprevoznih cest in poti. Takrat so nekateri prišli pomagati tudi peš, ker so ceste pač bile neprehodne. Odstranjevali so posledice neurja in dela je bilo najbrž

ogromno. V časopisu Aluminij smo objavili celo fotoreportažo na to temo. Iz nje se je videlo, koliko podrtih dreves je ležalo po tovarni, v naselju in drugod. Da ne govorimo o delno ali popolnoma odkritih strehah.

Velikokrat so gasili odlagališče odpadkov. To sem doživel tudi sam. Zagorel je velik kup različnih smeti, ki so jih ljudje po nemarnem odvrgli ne na odlagališče, ampak kar zraven. Seveda so bili gasilci tam pred menoj. Pri eni izmed takih intervencij so na njivi blizu odlagališča našli celo neeksplodirano bombo iz 2. svetovne vojne. Tudi za take stvari je treba poskrbeti.

Od objektov pa je najbolj ostal v spominu požar v »samskem« bloku v

naselju Kidričevo. Stanovalci so celo govorili, da je v stanovanju otrok, ki bi ga bilo treba rešiti. Ko so prišli v stanovanje, se je na srečo izkazalo, da otroka v njem ni. Večja intervencija pa je bila potrebna tudi, ko je zagorela vodoinstalaterska delavnica na koncu Tovarniške ceste.

Včasih smo gasilce jemali bolj tako. Za veselice. Vsako nedeljo se oblečejo v svečane uniforme in gredo na obisk h kakemu drugemu gasilskemu društvu. Pa je potem tam veselica. Pa kdaj naredijo kako vajo zaradi lepšega. Pa tisto: »Kjer gori, tam nas ni ...« In take reči.

Potem pa slišiš novice s Kornatov, da je v požaru umrlo osem ali devet ali ne vem koliko mladih gasilcev. In dobiš

cmok v grlu. In si ne znaš predstavljati, kako bi bilo, če bi se to zgodilo našim. Ampak tudi to je gasilstvo.

Z Mišom sva se udeležila tudi gasilske vaje. V njej naj bi »pogasili« delavnice Storala. Najprej so se gasilci postavili v zbor pred svojo garažo, kjer jim je poveljnik povedal, kaj bodo na vaji počeli. Potem pa se je začelo. Bilo je videti kot v kakem ameriškem filmu. Mrak je že bil, ko so pridrveli gasilski avtomobili z modrimi lučmi in akcija se je začela. Seveda je vse skupaj potekalo v bolj »slow motion« tudi zaradi fotografiranja. Toda popolnoma opremljeni gasilci iz dveh avtomobilov so se lotili dela. Prvo intervencijsko vozilo so priklopili na hidrant in s pomočjo revolverskih ročnikov in

lestev gasili ostrešje zabojarne. Gasilci iz drugega vozila so s pomočjo vodnega topa skrbeli, da se požar ne bi razširil na druge objekte. Ne morem preveč strokovno opisovati, kaj vse so počeli, toda videti je bilo, da so usposobljeni in disciplinirani in da bi pogasili požar, če bi v resnici nastal. Gasilski poklic je zelo težek, zahteven in odgovoren. In bog ne daj, da bi to spoznali šele takrat, ko bi zagorela naša hiša, naše stanovanje ali kaj drugega.

Mogoče bom tudi sam kdaj postal gasilec. Če ne za kaj drugega, za veselice bi bil dober. Kapa mi niti ne pristaja tako slabo.x

Talumovi gasilci leta 2000

Radovednost

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

»Radovednost je človeška nuja in je lahko zelo produktiven del naše osebnosti, vendar le, če so njeni nameni zdravi in vodijo v osebni razvoj.«

Ste imeli kdaj tisti zoprni občutek, da vam nekdo vztrajno vrta po možganih in kot jastreb preletava vaše misli, da bi se sestradan najedel izrečenih besed? Da bi iz vas iztrgal vse boleče malenkosti o nekom ali o vas samih in jih potem prodajal na tržnici trič-trachev? Kako boleče je spoznanje, da ljudje niso vedno naši poslušalci in da se izrečena bolečina, izrečene skrbi, nesreča, ki jih zaupamo drugemu, ne razpolovijo, temveč postanejo naša najhujša kritika, naš sram, gnev vseh, ki jih dosežejo. Vem, da ste že imeli takšno izkušnjo, morda se vam dogaja bolj pogosto, kot bi želeli, morda tudi sami kdaj vrtate v koga in mu nevede večate bolečino. Je to radovednost? Zaradi podobnih negativnih izkušenj se je besede radovednost neupravičeno prijel negativni predznak. A radovednost ni nujno nekaj slabega, zaničevanja vrednega. Radovednost je človeška nuja in je lahko zelo produktiven del naše osebnosti, vendar le, če so njeni nameni zdravi in vodijo v osebni razvoj. Zdravo radovednost

imajo otroci. Vrtajo v nas s svojimi velikimi očmi in včasih se nam zazdi, da so njihova vprašanja neskončna. Ne zanimamo jih mi sami, previdno tipajo svet in se prek naših spoznanj učijo živeti. Rastejo, postajajo boljši, modrejši, odraščajo ... Naša rast se nikoli ne konča. Naš um raste, se razvija. Izkušnje nas plemenitijo. Radovednost je torej sinonim za človekovo zvedavost. In kaj je potem radovednost, ki si je z rodovi nakopala slabšalni predznak?

Človek je bitje, ki se nenehno primerja z drugimi. In tako je prav. Kadar v nekom začitimo njegove pozitivne vrednote, njegove posebne nadržanosti ali zgolj osebnostne poteze, ki jih občudujemo, potem bo primerjanje iz nas naredilo boljšega človeka. Kajti vzornikom želimo biti podobni, se z njimi primerjati, jih dosegati in preseči. Bolni um pa išče negativne podrobnosti, išče naše napake, vrta v naša srca in išče našo bolečino, naslaja se ob naših težavah ... To so jastrebi, ki se zbirajo v jate in krožijo nad

ljudmi, ki so se zaradi spleta nesrečnih okoliščin znašli na dnu življenja, ki so se spotaknili ob kamen in nemočni obležali na tleh. In zakaj ljudje to počnejo, od kot izvira ta bolna radovednost? Če se primerjamo z ljudmi, ki so se znašli na dnu, potem se z lahkoto tolažimo, da nismo mi tisti, ki smo najslabši, da nam ne gre tako slabo. »Glej, njemu gre še slabše!« »Ali bi prosim povedal še drugim, da gre nekomu še slabše, da sva ti, jaz in on torej boljša od nekoga!« Upam, da ste začutili razliko ...

Naša življenja so kratka. Dan je samo stopinja med jutrom in nočjo. Tempo življenja postaja iz dneva v dan bolj neusmiljeno hiter. Čemu torej tritati čas in energijo za misli in besede, ki nas ne bogatijo, čemu nekomu povzročati bolečino? In ko boš naslednjič izvedel bolečo novico o kom, naj ti ne bo v veselje, da o tem obvestiš vse okoli sebe. S tem nisi naredil nič, samo bolečina nekoga postane dnevni trič-trač posameznikov, ki se ob tem naslajajo in imenitno zabavajo. Poišči človeka, prisedi, poglej ga v oči, prisluhni njegovi zgodbi ... Razpolovi njegovo bolečino in pozabi slišano. Naj njegove težave počasi odtečejo v pozabo. Poišči v njem dobro, naj bodo tvoje spodbudne besede njegova rešilna bilka, ki mu bo pomagala preživeti. Nesreča te čaka nekje za vogalom, ni ji mogoče ubežati. Morda bo nekoč prav on tisti, ki ti bo pokazal, koliko dobrega je skrito v tebi. In za to dobro je vredno vztrajati do konca ...

X

Kegljanje za pokal Talum 2007

MILAN FAJT

FOTO: MILAN RITONJA

V petek, 28. decembra 2007, je bilo na kegljišču Drava na Ptuju kegljaško posamično prvenstvo Taluma. Tekmovali smo po novih kegljaških pravilih na 120 lučajev (60 na polno in 60 na čiščenje). Kegljanja se je udeležilo prek dvajset sodelavcev, kar kaže na precejšnje zanimanje za ta šport.

Tudi pri kegljanju seveda veljajo določena pravila; sojenje sta dobro opravila gospa Nada iz Kegljaškega kluba Drava in naš sodelavec Miran Ritonja. Slednji je tudi vzorno organiziral tekmo in obema se za njun prispevek iskreno zahvaljujemo.

Talumovi kegljači

Zahvala gre tudi Upravi družbe Talum za pomoč pri izvedbi tekmovanja.

In nazadnje še prvi trije uvrščeni, ki so prejeli pokale:

1. mesto	Miran Haladeja	DE Rondice	484 podrtih kegljev
2. mesto	Janez Kužner	DE Vzdrževanje	448
3. mesto	Stane Horvat	DE Gnetne zlitine	444

Za slovo še lovorika v malem nogometu

MILAN FAJT

FOTO: MILAN OJSTERC

V soboto, 15. decembra 2007, je v športni dvorani Center na Ptuju potekal tradicionalni nogometni turnir SKEI Talum 2007. Med seboj se je pomerilo šest ekip iz Taluma in njegovih hčerinskih podjetij. Ekipe so bile razdeljene v dve skupini. Prvouvrščena ekipa iz vsake skupine se je uvrstila v finalno tekmovanje. Vzdušje je bilo tekmovalno, vendar v mejah ferpleja, kar je tudi cilj take prireditve. Najbolj pomembno je, da je turnir minil brez poškodb in podobnih neprijetnih dogodkov, ki tako radi spremljajo ta šport. Turnir je potekal v vzdušju slovesa

ekipe iz hale B, saj je vsem dobro znano, da je elektroliza B decembra prenehala delovati. Omenjena ekipa je uspešno opravila s konkurenco in osvojila zeleno odličje.

Sodniki so dobro opravili svoje delo, zato jim lepa hvala. Prav tako je treba pohvaliti Davorina Lubeja iz DE Elektrolize – hala C, ki je skrbel za organizacijo, in nenazadnje Upravo družbe, ki je omogočila to prijetno druženje.

Na koncu navajamo še prve tri ekipe, ki so na tekmovanju imele največ uspeha in ki so prejele lepe pokale:

1. mesto:	DE Elektrolize – hala B
2. mesto:	DE Ulitki I
3. mesto:	DE Elektrolize – hala C

Zmagovalna ekipa iz hale B

Fotografska razstava **Planet Aluminij**

FOTO: BORIS FARIČ

Prehlad in gripa

ANDREA MARGAN ČAČIĆ
 FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ,
 LIDIJA KOSI

Ali ste vedeli?

- Prehlad povzroča več kot 200 različnih vrst virusov. Zaradi tako velikega števila virusov telo nikoli ne more zgraditi obrambe proti vsakemu posameznemu virusu. Preboleli prehlad, ki ga je povzročil eden od virusov, ne daje odpornosti proti vsem preostalim virusom.
- Odrasli prebolijo povprečno dva do štiri prehlade na leto, otroci pa šest do osem. Število prehladov se s starostjo zmanjša.
- V življenju prebolimo povprečno 200 prehladov.
- Prehlad povzroči pogostejšo odsotnost z dela in od pouka kot vse druge bolezni skupaj.
- Zaradi prehlada treh astronautov je zamuda odprave Appola 9 na Luno stala NASO kar 500.000 ameriških dolarjev.

Samozdravljenje prehlada in gripe

Zdravljenje prehladnih obolenj je simptomatsko. Simptome vsi dobro poznamo, običajno niso resni in hitro izginejo. V večini primerov si lahko pomagamo sami z zdravili za samozdravljenje, ki jih poznamo oz. pa se o njih posvetujemo s farmacevtom. Če se pojavijo zapleti ali so simptomi prisotni dlje časa, je treba obiskati zdravnika. Zdravljenje je najbolj uspešno, če začnemo dovolj zgodaj. Prehladni simptomi se začnejo 10 do 12 ur po okužbi, najhujši so po 36 do 72 urah, potem pa niso več tako izraziti. Zdravljenje prehlada je zato še posebej pomembno v prvih treh dneh.

Ali je lajšanje simptomov smiselno?

Ljudska modrost pravi, da traja prehlad sedem dni, če ga zdravimo, oziroma teden dni, če ga ne zdravimo,

in da prehladnih simptomov ni pametno lajšati, ker pomagajo odpraviti prehlad. Pa to res drži? Kihanje in nosni izcedek sta sicer koristna pri odstranjevanju tujkov iz nosu, a s tem se ne izločajo tudi virusi prehlada, ki se razmnožujejo v notranjosti nosnih celic. S kihanjem, kašljanjem in praznjenjem nosu lahko okužimo druge osebe. Zdravila, ki jih dobimo v lekarni, so varna in učinkovita, predvsem pa olajšajo simptome.

Kdaj je treba obiskati zdravnika?

Brezpogojno morajo obiskati zdravnika ljudje, starejši od 65 let, dojenčki in mlajši otroci ter nosečnice in doječe matere. Obisk pri zdravniku je potreben tudi:

- kadar trajajo prehladni simptomi dlje kot sedem dni,

- pri povišani telesni temperaturi, ki traja več kot tri dni,
- kadar težko dihamo in požiramo,
- pri hujših bolečinah v žrelu, ki trajajo več kot tri dni, ali kašlju, ki vztraja več kot sedem dni,
- pri glavobolu in bolečinah v predelu sinusov,
- pri bolečinah v ušesih.

Kako si pomagamo?

Prehlad, predvsem pa gripo, lahko spremljajo glavobol in zvišana telesna temperatura ter bolečine v mišicah in sklepih. Pomagamo si lahko z zdravili proti bolečinam in za zniževanje povišane telesne temperature. Zlasti, kadar jemljemo zdravila za zniževanje telesne temperature, priporočamo pitje veliko tekočine z vitamini (zlasti z vitaminom C) in rudninami. Če traja

zvišana telesna temperatura več kot tri dni, se posvetujemo s svojim osebnim zdravnikom.

Zamašen nos

Kadar virusi napadejo nosno sluznico, se žile v njej razširijo. V sluznico prihaja več tekočine, zato oteče in proizvaja več sluzi. Zdravila, ki jih imenujemo dekongestivi, ožijo žile v nosni sluznici in tako zmanjšajo otekanje in proizvodnjo sluzi. Na ta način zmanjšajo zamašenost nosu.

Dražeč kašelj

Kašelj je zapleten refleks in eden od načinov za zaščito pljuč in dihalnih poti. Očistiti poskuša dihalne poti sluzi, tujkov in gnoja. Kašelj pogosto povzroča vnetje sluznice dihal, ki je navadno posledica virusne okužbe, npr. prehlada in gripe. Nastane lahko tudi z draženjem sluzi, ki polzi iz ozadja nosu, ali pa je posledica draženja dihalnih poti z dimom, prahom ali plinom. Poznamo produktivno in neproduktivno obliko kašlja. Pri produktivnem kašlju se izloča sluz, ki ovira zračenje pljuč. Pri neproduktivnem ali suhem in dražečem kašlju spodbujanje izkašljevanja ne koristi, ker se sluz ne izloča. Takrat uporabimo zdravila za pomirjanje in odpravljanje kašlja, saj suh, dražeč kašelj človeka izčrpava in moti njegov počitek.

Glavobol in zvišana telesna temperatura

Prehlad in predvsem gripo navadno spremljajo tudi splošna utrujenost, glavobol in nekoliko zvišana telesna temperatura. Pomagamo si lahko z zdravili proti bolečinam in za zniževanje zvišane telesne temperature. Kot rečeno, zlasti kadar jemljemo zdravila za zniževanje telesne temperature, priporočeno pitje veliko tekočine z vitamini (zlasti z vitaminom C) in rudninami. In če zvišana telesna temperatura traja več kot tri dni, se posvetujemo s svojim osebnim zdravnikom.

Prehladno obolenje se navadno začne z okužbo žrela. Posledica je vnetje sluznice, kar bolnik občuti kot bolečino ali neprijetno skelenje v žrelu.

Antiseptiki so zdravila, ki odpravljajo blage okužbe v ustih in žrelu, blažijo bolečino pri požiranju in preprečujejo razvoj resnejših bakterijskih obolenj. Lahko pa so jim dodani lokalni anestetiki, ki pomagajo odpraviti močnejše bolečine v žrelu in olajšati požiranje.

O prehladu

Prehlad spada med najpogostejše virusne okužbe zgornjih dihal. Običajno se začne z bolečinami v žrelu. Oteženemu požiranju sledijo znaki prehlada: izcedek iz nosu, kihanje, hripavost in suh kašelj. Prehlad se običajno konča po tednu dni. Traja lahko tudi do dva tedna, pri blagih okužbah pa samo dva do tri dni. Pri nekaterih bolnikih se razvijejo okužbe obnosnih votlin ali srednjega ušesa. Okužbe srednjega ušesa so pogoste pri otrocih.

O gripo

Gripa (influenca) je zelo nalezljiva in pogosta okužba dihalnih poti. Povzročajo jo virusi, ki prizadenejo nos, žrelo in pljuča. Običajno jo spremljajo povišana telesna temperatura, mrazenje, suh kašelj, glavobol, bolečine v mišicah in sklepih ter utrujenost. Bruhanje in driska se pri odraslih redko pojavi-

ta. Trebušna gripa nima nič skupnega z običajno gripo, saj jo povzroča drug virus.

Razlike med prehladom in gripo

Prehladna obolenja se pojavljajo vse leto, najpogostejša pa so jeseni in pozimi. Gripa je bolj sezonska in se pojavlja od konca oktobra do sredine aprila. V povprečju imamo desetkrat več možnosti, da zbolimo za prehladom kot za gripo, ki je veliko resnejše obolenje kot prehlad.

Kako se prehlad prenaša?

Prehlad povzroča več kot 200 različnih vrst virusov. Najpomembnejša skupina so rinovirusi, ki naj bi povzročili 30 do 35 odstotkov prehladnih obolenj. Prehlad običajno prinesejo v družino otroci. Člani družine zbolejajo v časovnih presledkih od dva do pet dni. Viruse, ki povzročajo prehlad, najpogosteje z rokami prenesemo na nosno sluznico ali na očesno veznico in tako povzročimo obolenje.

Na predmetih, npr. na svinčnikih, knjigah ali kavnihi skodelicah, preživijo virusi celo nekaj ur.

Osebe, ki so prebolele prehlad, izločajo viruse različno dolgo – od štiri dni do tri tedne. Otroci jih izločajo dlje kot odrasli.

Kako se okužimo?

Nos prefiltrira približno šest litrov zraka na minuto. Očiščevalni mehanizmi v nosu so zelo učinkoviti pri odstranjevanju različnih tujkov, ki pridejo v nos z vdihanim zrakom, žal pa niso učinkoviti pri odstranjevanju virusov. Že en sam virus lahko povzroči okužbo. Simptomi, ki spremljajo prehlad, se pojavijo po 10 do 12 urah. Najmočnejše so izraženi po 36 do 72 urah.

Možni zapleti pri prehladu

Prehlad zahteva večjo odsotnost z dela in od pouka kot vse preostale bolezni skupaj. Odrasli zbolijo v povprečju dvakrat do štirikrat na leto, otroci pa šestkrat do osemkrat. Zavedati se moramo, da se pri prehladu lahko pojavijo zapleti, kot so vnetje srednjega ušesa (največkrat pri otrocih) in obnosnih votlin (sinuzitisa) ter okužbe spodnjih dihal, med katerimi je najbolj pogosta in nevarna pljučnica.^x

Razpis terminov v počitniških kapacitetah v sezoni 2008

ZDENKA COLNARIČ

Razpisujemo termine za uporabo počitniški kapacitet za leto 2008:

ČERVAR:

9. 6. 2008 do 16. 6. 2008
16. 6. 2008 do 23. 6. 2008
23. 6. 2008 do 30. 6. 2008
30. 6. 2008 do 7. 7. 2008
7. 7. 2008 do 14. 7. 2008
14. 7. 2008 do 21. 7. 2008
21. 7. 2008 do 28. 7. 2008

28. 7. 2008 do 4. 8. 2008
4. 8. 2008 do 11. 8. 2008
11. 8. 2008 do 18. 8. 2008
18. 8. 2008 do 25. 8. 2008
25. 8. 2008 do 1. 9. 2008

Pravico do letovanja v počitniških kapacitetah imajo delavci **Taluma** in družb, v katerih je Talum edini družbenik: **Alin, Revital, Storal, Vargas-AL in Vital**, ter upokojeenci vseh navedenih družb, če po izvedbi razpisa v

počitniških kapacitetah ostanejo prosti mesta. Drugi lahko letujejo samo, če za letovanje ni prijavljen noben delavec navedenih družb.

Skupaj z delavcem lahko letujejo člani njegove družine (**nepreskrbljeni otroci, posvojenci, zakonec, zunajzakonski partner, pastorki**). Vsi ti lahko letujejo le **skupaj** z delavcem in ne namesto njega. Če delavec to pravico zlorabi, naslednjih 10 let ne bo mogel letovati v kapacitetah podjetja. Skupaj z upo-

kojencem lahko letuje tudi njegov **zakonec oz. zunajzakonski partner**.

Pomanjkljivo izpolnjenih prijavnice brez ustrezne dokumentacije ne bomo upoštevali (potrdilo o šolanju za otroke, če je star več kot 15 let).

Prijavnice oddajte v vložnišče pošte Taluma.

Rok prijave: 29. februar 2008.

*Ne moremo verjeti, da te ni,
čeprav tvoj glas več ne zveni!*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta dveh sinov

Alojza Murka
z Zgornje Hajdine

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti ter mu darovali cvetje in sveče.

Iskrena hvala govornikom za lepe besede in glasbeniku za odigrano Ave Mario.

Vsi njegovi najbližji

*Ni te več na pragu, ni te v hiši,
nihče več tvojega glasu ne sliši,
le trud in delo tvojih pridnih rok
ostajata.
Da zaman te čakamo, ne moremo
dojeti,
a spomini nate dajejo nam moč
živeti.*

ZAHVALA

Po težki in hudi bolezni nas je zapustil naš dragi mož, oče, tast, dedek, brat, svak, stric in boter

LEOPOLD SAGADIN,
upokojenec Taluma iz Medvedc 16.

Zahvaljujemo se vsem nekdanjim sodelavcem in prijateljem, ki ste ga pospremili na zadnji poti, ter sindikatu Taluma za izrečeno sožalje, cvetje, denarno pomoč in odigrano Tišino.

Žalujoči: žena Milica, sinovi Jaka in Bojan z družino, Edi ter hči Poldika z družino

*In pride dan,
ko se končajo
zadnje upajoče sanje.
Zdaj počivaš, kajne,
a svet je mrzel, prazen,
opustošen za nas,
odkar te več med nami ni.*

ZAHVALA

Za vedno se je ustavilo dobro in plemenito srce moža, očeta, tasta, dedija, brata, svaka, strica in botra

ALOJZIJA – SLAVKA CAFUTE,
upokojenca Taluma iz Skorbe 1b.

Iskrena hvala vsem nekdanjim sodelavcem, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na zadnji poti. Hvala za izrečeno sožalje, darovane sveče in cvetje. Hvala tudi sindikatu Taluma za darovano cvetje in odigrano Tišino.

Žalujoči: žena Anica, sin Stane in hči Mojca z družino

ZAHVALA

Po težki in hudi bolezni nas je zapustil naš dragi mož, oče, dedek in brat

Milan Božičko,

upokojenec Taluma iz Slap 22a na Ptujski Gori.

Iskreno se zahvaljujemo vsem nekdanjim sodelavcem in prijateljem, ki ste ga pospremili na zadnji poti, sindikatu Taluma za izrečeno sožalje, cvetje in odigrano Tišino.

Žalujoči: žena Lojzka, sin Darko in hči Suzana z družinama

SLOVARČEK: IVIRON – SAMOSTAN NA GRŠKI GORI ATOS, ZGRAJEN OKOLI LETA 1000, DAKEL – MAJHEN LOVSKI PES Z ZELO KRATKIMI NOGAMI IN DOLGIM TRUPOM, ČOBER – LJUDSKO IME ZA RASTLINO DOBRA MISEL, BEEK – MESTO V HOLANDIJI, ARAI – JAPONSKI PISATELJ (HAKUSEKI, 1657-1725), NORWOOD – ANGLEŠKI ŠAHIST (DAVID ROBERT, 1968), ŠALET – ŠVICARSKA PLANŠARSKA KOČA.

				SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	PREDEL GRLA Z USTNO VOTLINO	SLOVENSKI IGRALEC (BAN)	ZID Z NASIPOM, KI VARIJE LUKO PRED VALOVI	SAMOSTAN NA GRŠKI GORI ATOS	ZAKOVICA	GALATEJIN LJUBIMEC V GRŠKI MITOLOGIJI				
				VEČJE DOMAČE ŽIVALI										
				KRAJ PRI TRBOVLJU										
TALUM	DARILO	STARO-RIMSKI POZDRAV	MLAJŠA KAMENA DOBA									RAZVOJNA STOPNJA	PREBIVALEC IRSKE	DOMAČA ŽIVAL
			SLOVENSKI SLIKAR (MEŠKO)											
MAJHEN LOVSKI PES Z ZELO KRATKIMI NOGAMI						ORANJE				DRAG KAMEN				
						NAJVIŠJI VRH HALOZ				LJUDSKO IME ZA RASTLINO DOBRA MISEL				
OBVESTILO, NAZNA NILO						DENARNI PRISPEVEK ČLANOV DRUŠTVU				STARA JAP. PRESTOL.				
										HRV. NOG. TRENER (KRASNO-DAR)				
NEKDANJI KANADSKI SMUČAR (KEN, 1955)						MENIH								
						SLOVENSKA SLIKARKA (ALENKA)								
									MORSKA TIŠINA, ZATIŠJE					
									DVOBOJ					
				STARO-GRŠKI LJUBIMEC SVEČENICE HERE										
				RADON			60 MINUT							
				NEKDANJI ŠVEDSKI SMUČARSKI TEKAČ (GUNDE, 1962)			SLOVENSKA BALETNA PLESALKA (MLAKAR)							
				KRAJ PRI MAJSPERKU										
				DEL KRANJA						RIBA V PRES-PANSKEM JEZERU	ZAČETNA CRKA IMENA			
TALUM	PRIPRAVA, V KATERO SE GOVORI											ANGLEŠKI ŠAHIST (DAVID ROBERT, 1968)	ILJUŠIN	GRŠKA CRKA
	DOMOVINA MOABITOV													
ITALJANSKI PISATELJ (ALBERTO, 1907-1990)								DELO BREZ AVTOR-JEVEGA IMENA						
								GRK PRED TROJO						
RUSKI ARHEOLOG (ALEKSEJ, 1763-1843)							MESTO V LIBANONU							
							VRSTA JEDI							
MESTO V BELGIJI (AAT)				BODIČARKE, VRSTA PTIG IZ JUŽNE AMERIJE						VRSTA HRASTA				
				HRVAŠKI NARODNI HEROJ (JOŠIP)						LUKA V IZRAELU			POKRAJINA V ETIOPLIJI	PERJE PRI REPI
MESTO V HOLANDIJI					STARO – JUDOVSKI KRALJ	JAPONSKI PISATELJ (HAKUSEKI)						GERMANSKI BOG PLODNOSTI		
						KAMBOŠKI GENERAL (LON)						AFRIŠKA KRAVJA ANTILOPA		
														
				NEDRU-ZABNOST										
				ŠVICARSKA PLANŠARSKA KOČA						NEMŠKA TOVARNA AVTO-MOBLIOV				TALUM

**PREPOZNAM NEVARNE KEMIKALIJE,
UPORABLJAM OSEBNO VAROVALNO OPREMO,
EMBALAŽO ODSTRANIM NA PREDPISAN NAČIN!**